

niemog ca mówi składa o wiadczenie o wst pienu w zwi zek mał e ski podpisuj c akt mał e stwa.
§ 4. Po zło eniu o wiadcze o wst pienu w zwi zek mał e ski przez obie strony kierownik urz du stanu cywilnego ogłasza, e wskutek zgodnych o wiadcze obu stron mał e stwo zostało zawarte.

Art. 8 [Obowi zki duchownego]

§ 1. Duchowny, przed którym zawierany jest zwi zek mał e ski podlegaj cy prawu wewn trznemu ko ciola albo innego zwi zku wyznaniowego, nie mo e przyj o wiadcze przewidzianych w art. 1 § 2 - bez uprzedniego przedstawienia mu za wiadczenia stwierdzaj cego brak okoliczno ci wył czaj cych zawarcie mał e stwa, sporz dzonego przez kierownika urz du stanu cywilnego.

§ 2. Niezwłocznie po zło eniu o wiadcze , o których mowa w § 1, duchowny sporz dza za wiadczenie stwierdzaj ce, e o wiadczenia zostały zło one w jego obecno ci przy zawarciu zwi zku mał e skiego podlegaj cego prawu wewn trznemu ko ciola albo innego zwi zku wyznaniowego. Za wiadczenie to podpisuj duchowny, mał onkowie i dwaj pełnoletni wiadkowie obecni przy zło eniu tych o wiadcze .

§ 3. ¹⁾ Za wiadczenie, o którym mowa w § 2, wraz z za wiadczeniem sporz dzonym przez kierownika urz du stanu cywilnego na podstawie art. 4 ¹⁾ § 1, duchowny przekazuje do urz du stanu cywilnego przed upływem pi ciu dni od dnia zawarcia mał e stwa; nadanie jako przesyłki poleconej w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (Dz.U. poz. 1529) jest równoznaczne z przekazaniem do urz du stanu cywilnego. Je eli zachowanie tego terminu nie jest mo liwe z powodu siły wy szej, bieg terminu ulega zawieszeniu przez czas trwania przeszkody. Przy obliczaniu biegu terminu nie uwzgl dnia si dni uznanych ustawowo za wolne od pracy.

Art. 9 [Wyj tkowe sytuacje]

§ 1. W razie niebezpiecze stwa gro cego bezpo rednio yciu jednej ze stron, o wiadczenia o wst pienu w zwi zek mał e ski mog by zło one niezwłocznie przed kierownikiem urz du stanu cywilnego bez zło enia lub przedstawienia dokumentów niezb dnych do zawarcia mał e stwa. Jednak e i w tym wypadku strony s obowi zane zło y zapewnienie, e nie wiedz o istnieniu okoliczno ci wył czaj cych zawarcie mał e stwa.

§ 2. W razie niebezpiecze stwa gro cego bezpo rednio yciu jednej ze stron o wiadczenia przewidziane w art. 1 § 2 mog by zło one przed duchownym bez przedstawienia za wiadczenia sporz dzonego przez kierownika urz du stanu cywilnego, stwierdzaj cego brak okoliczno ci wył czaj cych zawarcie mał e stwa. W takim wypadku strony składj przed duchownym zapewnienie, e nie wiedz o istnieniu okoliczno ci wył czaj cych zawarcie mał e stwa. Przepisy art. 1 § 3 oraz art. 2 i art. 8 § 2 i 3 stosuje si odpowiednio.

Art. 10 [Wiek]

§ 1. Nie mo e zawrze mał e stwa osoba niemaj ca uko czonych lat osiemnastu. Jednak e z wa nych powodów s d opieku czy mo e zezwoli na zawarcie mał e stwa kobiecie, która uko czyła lat szesna cie, a z okoliczno ci wynika, e zawarcie mał e stwa b dzie zgodne z dobrem zało onej rodziny.

§ 2. Uniewa nienia mał e stwa zawartego przez m czyzn , który nie uko czył lat osiemnastu, oraz przez kobiety , która nie uko czyła lat szesnastu albo bez zezwolenia s du zawarła mał e stwo po uko czeniu lat szesnastu, lecz przed uko czeniem lat osiemnastu, mo e da ka dy z mał onków.

§ 3. Nie mo na uniewa ni mał e stwa z powodu braku przepisanego wieku, je eli mał onek przed wytoczeniem powództwa ten wiek osi gn ł.

§ 4. Je eli kobieta zaszła w ci , jej m nie mo e da uniewa nienia mał e stwa z powodu braku przepisanego wieku.

Art. 11 [Ubezważnowolnienie całkowite]

§ 1. Nie mo e zawrze mał e stwa osoba ubezważnowolniona całkowicie.

§ 2. Uniewa nienia mał e stwa z powodu ubezważnowolnienia mo e da ka dy z mał onków.

§ 3. Nie mo na uniewa ni mał e stwa z powodu ubezważnowolnienia, je eli ubezważnowolnienie zostało uchylone.

Art. 12 [Choroba psychiczna]

§ 1. Nie mo e zawrze mał e stwa osoba dotkni ta chorob psychiczn albo niedorozwojem umysłowym. Je eli jednak stan zdrowia lub umysłu takiej osoby nie zagra a mał e stwu ani zdrowiu przyszłego potomstwa i je eli osoba ta nie została ubezważnowolniona całkowicie, s d mo e jej zezwoli na zawarcie mał e stwa.

§ 2. Uniewa nienia mał e stwa z powodu choroby psychicznej albo niedorozwoju umysłowego jednego z mał onków mo e da ka dy z mał onków.

§ 3. Nie mo na uniewa ni mał e stwa z powodu choroby psychicznej jednego z mał onków po ustaniu tej choroby.

Art. 13 [Bigamia]

§ 1. Nie mo e zawrze mał e stwa, kto ju pozostaje w zwi zku mał e skim.

§ 2. Uniewa nienia mał e stwa z powodu pozostawania przez jednego z mał onków w poprzednio zawartym zwi zku mał e skim mo e da ka dy, kto ma w tym interes prawny.

§ 3. Nie mo na uniewa ni mał e stwa z powodu pozostawania przez jednego z mał onków w poprzednio zawartym zwi zku mał e skim, je eli poprzednie mał e stwo ustało lub zostało uniewa nione, chyba e ustanie tego mał e stwa nast piło przez mier osoby, która zawarła ponowne mał e stwo pozostaj c w poprzednio zawartym zwi zku mał e skim.

Art. 14 [Pokrewie stwo i powinowactwo]

§ 1. Nie mog zawrze ze sob mał e stwa krewni w linii prostej, rodze stwo ani powinowaci w linii prostej. Jednak e z wa nych powodów s d mo e zezwoli na zawarcie mał e stwa mi dzy powinowatymi.

§ 2. Uniewa nienia mał e stwa z powodu pokrewie stwa mi dzy mał onkami mo e da ka dy, kto ma w tym interes prawny.

§ 3. Uniewa nienia mał e stwa z powodu powinowactwa mi dzy mał onkami mo e da ka dy z mał onków.

Art. 15 [Przysposobienie]

§ 1. Nie mog zawrze ze sob mał e stwa przysposabiaj cy i przysposobiony.

§ 2. Uniewa nienia mał e stwa z powodu stosunku przysposobienia mi dzy mał onkami mo e da ka dy z mał onków.

§ 3. Nie mo na uniewa ni mał e stwa z powodu stosunku przysposobienia mi dzy mał onkami, je eli stosunek ten ustał.

Art. 15¹ [Wady o wiadczenia]

§ 1. Mał e stwo mo e by uniewa nione, je eli o wiadczenie o wst pieniu w zwi zek mał e ski lub o wiadczenie przewidziane w art. 1 § 2 zostało zło one:

- 1) przez osob , która z jakichkolwiek powodów znajdowała si w stanie wył czaj cym wiadome wyra enie woli;
- 2) pod wpływem bł du co do to samo ci drugiej strony;
- 3) pod wpływem bezprawnej gro by drugiej strony lub osoby trzeciej, je eli z okoliczno ci wynika, e składaj cy o wiadczenie mógł si obawia , e jemu samemu lub innej osobie grozi powa ne niebezpiecze stwo osobiste.

§ 2. Uniewa nienia mał e stwa z powodu okoliczno ci wymienionych w § 1 mo e da mał onek, który zło ył o wiadczenie dotkni te wad .

§ 3. Nie mo na da uniewa nienia mał e stwa po upływie sze ciu miesi cy od ustania stanu wył czaj cego wiadome wyra enie woli, od wykrycia bł du lub ustania obawy wywołanej gro b - a w ka dym wypadku po upływie lat trzech od zawarcia mał e stwa.

Art. 16 [Wadliwe pełnomocnictwo] W razie zawarcia mał e stwa przez pełnomocnika mocodawca mo e da uniewa nienia mał e stwa, je eli brak było zezwolenia s du na zło enie o wiadczenia o wst pieniu w zwi zek mał e ski przez pełnomocnika albo je eli pełnomocnictwo było niewa ne lub skutecznie odwołane. Jednak e nie mo na z tego powodu da uniewa nienia mał e stwa, je eli mał onkowie podj li wspólne po ycie.

Art. 17 [Uniewa nienie mał e stwa] Mał e stwo mo e by uniewa nione tylko z przyczyn przewidzianych w przepisach działu niniejszego.

Art. 18 [Rozwini cie] Nie mo na uniewa ni mał e stwa po jego ustaniu. Nie dotyczy to jednak uniewa nienia z powodu pokrewie stwa mi dzy mał onkami oraz z powodu pozostawania przez jednego z mał onków w chwili zawarcia mał e stwa w zawartym poprzednio zwi zku mał e skim.

Art. 19 [Rozwini cie]

§ 1. Je eli jeden z mał onków wytoczył powództwo o uniewa nienie mał e stwa, uniewa nienie mo e nast pi tak e po mierci drugiego mał onka, na którego miejsce w procesie wst puje kurator ustanowiony przez s d.

§ 2. W razie mierci mał onka, który wytoczył powództwo o uniewa nienie mał e stwa, uniewa nienia mog dochodzi jego zst pni.

Art. 20 [Zła wiara mał onka]

§ 1. Orzekaj c uniewa nienie mał e stwa, s d orzeka tak e, czy i który z mał onków zawarł mał e stwo w złej wierze.

§ 2. Za b d cego w złej wierze uwa a si mał onka, który w chwili zawarcia mał e stwa wiedział o okoliczno ci stanowi cej podstaw jego uniewa nienia.

Art. 21 [Skutki uniewa nienia] Do skutków uniewa nienia mał e stwa w zakresie stosunku mał onków do wspólnych dzieci oraz w zakresie stosunków maj tkowych mi dzy mał onkami stosuje si odpowiednio przepisy o rozwodzie, przy czym mał onek, który zawarł mał e stwo w złej wierze, traktowany jest tak, jak mał onek winny rozkładu po ycia mał e skiego.

Art. 22 [Legitymacja prokuratora] Powództwo o uniewa nienie oraz ustalenie istnienia lub nieistnienia mał e stwa mo e wytoczy tak e prokurator.

Dział II. Prawa i obowi zki mał onków.

Art. 23 [Zasady] Mał onkowie maj równe prawa i obowi zki w mał e stwie. S obowi zani do wspólnego po ycia, do wzajemnej pomocy i wierno ci oraz do współdziałania dla dobra rodziny, któr przez swój zwi zek zało yli.

Art. 24 [Rozstrzyganie o sprawach rodziny] Mał onkowie rozstrzygaj wspólnie o istotnych sprawach rodziny; w braku porozumienia ka dy z nich mo e zwróci si o rozstrzygni cie do s du.

Art. 25 [Nazwiska mał onków]

§ 1. O nazwisku, które ka dy z mał onków b dzie nosił po zawarciu mał e stwa, decyduje jego o wiadczenie zło one przed kierownikiem urz du stanu cywilnego. O wiadczenie mo e by zło one bezpo rednio po zawarciu mał e stwa albo przed sporz dzeniem przez kierownika urz du stanu cywilnego za wiadczenia stwierdzaj cego brak okoliczno ci wył czaj cych zawarcie mał e stwa.

§ 2. Mał onkowie mog nosi wspólne nazwisko b d ce dotychczasowym nazwiskiem jednego z nich. Ka dy z mał onków mo e równie zachowa swoje dotychczasowe nazwisko albo poł czy z nim dotychczasowe nazwisko drugiego mał onka. Nazwisko utworzone w wyniku poł czenia nie mo e składa si z wi cej ni dwóch członów.

§ 3. W razie niezło enia o wiadczenia w sprawie nazwiska, ka dy z mał onków zachowuje swoje dotychczasowe nazwisko.

Art. 26 (uchylony)

Art. 27 [Zaspokajanie potrzeb rodziny] Oboje mał onkowie obowi zani s , ka dy według swych sił oraz swych mo liwo ci zarobkowych i maj tkowych, przyczynia si do zaspokajania potrzeb rodziny, któr przez swój zwi zek zało yli. Zado uczynienie temu obowi zkowi mo e polega tak e, w cało ci lub w cz ci, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym.

Art. 28 [Nakaz wypłaty wynagrodzenia]

§ 1. Je eli jeden z mał onków pozostaj cych we wspólnym po yciu nie spełnia ci cego na nim obowi zku przyczyniania si do zaspokajania potrzeb rodziny, s d mo e nakaza , a eby wynagrodzenie za prac albo inne nale no ci przypadaj ce temu mał onkowi były w cało ci lub w cz ci wypłacane do r k drugiego mał onka.

§ 2. Nakaz, o którym mowa w paragrafie poprzedzaj cym, zachowuje moc mimo ustania po jego wydaniu wspólnego po ycia mał onków. S d mo e jednak na wniosek ka dego z mał onków nakaz ten zmieni albo uchyl .

Art. 28¹ [Uprawnienie do korzystania z mieszkania] Je eli prawo do mieszkania przysługuje jednemu mał onkowi, drugi mał onek jest uprawniony do korzystania z tego mieszkania w celu zaspokojenia potrzeb rodziny. Przepis ten stosuje si odpowiednio do przedmiotów urz dzenia domowego.

Art. 29 [Wzajemna reprezentacja] W razie przemijaj cej przeszkody, która dotyczy jednego z mał onków pozostaj cych we wspólnym po yciu, drugi mał onek mo e za niego działa w sprawach zwykłego zarz du, w szczególno ci mo e bez pełnomocnictwa pobiera przypadaj ce nale no ci, chyba e sprzeciwia si temu mał onek, którego przeszkoda dotyczy. Wzgl dem osób trzecich sprzeciw jest skuteczny, je eli był im wiadomy.

Art. 30 [Solidarna odpowiedzialno]

§ 1. Oboje mał onkowie s odpowiedzialni solidarnie za zobowi zania zaci gni te przez jednego z nich w sprawach wynikaj cych z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny.

§ 2. Z wa nych powodów s d mo e na danie jednego z mał onków postanowi , e za powy sze zobowi zania odpowiedzialny jest tylko ten mał onek, który je zaci gn ł. Postanowienie to mo e by uchylone w razie zmiany okoliczno ci.

§ 3. Wzgl dem osób trzecich wy ł czenie odpowiedzialno ci solidarnej jest skuteczne, je eli było im wiadome.

Dział III. Mał e skie ustroje maj tkowe.

Rozdział I. Ustawowy ustrój maj tkowy.

Art. 31 [Poj cie]

§ 1. Z chwil zawarcia mał e stwa powstaje mi dzy mał onkami z mocy ustawy wspóln o maj tkowa (wspóln o ustawowa) obejmuj ca przedmioty maj tkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje mał onków lub przez jednego z nich (maj tek wspólny). Przedmioty maj tkowe nieobj te wspóln o ci ustawow nale do majtku osobistego ka dego z mał onków.

§ 2. Do majtku wspólnego nale w szczególno ci:

- 1) pobrane wynagrodzenie za prac i dochody z innej działalno ci zarobkowej ka dego z mał onków;
- 2) dochody z majtku wspólnego, jak równie z majtku osobistego ka dego z mał onków;
- 3) rodki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego ka dego z mał onków;
- 4) kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 pa dziernika 1998 r. o systemie ubezpiecze społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z pó n. zm.).

Art. 32 (uchylony)

Art. 33 [Maj tek osobisty] Do majtku osobistego ka dego z mał onków nale :

- 1) przedmioty maj tkowe nabyte przed powstaniem wspóln o ci ustawowej;
- 2) przedmioty maj tkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowizn , chyba e spadkodawca lub darczy ca inaczej postanowił;
- 3) prawa maj tkowe wynikaj ce ze wspóln o ci ł cznej podlegaj cej odr bnym przepisom;
- 4) przedmioty maj tkowe słu ce wy ł cznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z mał onków;
- 5) prawa niezbywalne, które mog przysługiwa tylko jednej osobie;
- 6) przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zado uczynienia za doznan krzywd ; nie dotyczy to jednak renty nale nej poszkodowanemu mał onkowi z powodu całkowitej lub cz ciowej utraty zdolno ci do pracy zarobkowej albo z powodu zwi kszania si jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszło ;
- 7) wierzytelno ci z tytułu wynagrodzenia za prac lub z tytułu innej działalno ci zarobkowej jednego z mał onków;
- 8) przedmioty maj tkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osi gni cia jednego z mał onków;
- 9) prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własno ci przemysłowej oraz inne prawa twórcy;
- 10) przedmioty maj tkowe nabyte w zamian za składniki majtku osobistego, chyba e przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 34 [Rozszerzenie] Przedmioty zwykłego urz dzenia domowego słu ce do u ytku obojga mał onków s obj te wspóln o ci ustawow tak e w wypadku, gdy zostały nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowizn , chyba e spadkodawca lub darczy ca inaczej postanowił.

Art. 34¹ [Zakres uprawnienia do współposiadania rzeczy] Ka dy z mał onków jest uprawniony do współposiadania rzeczy wchodz cych w skład majtku wspólnego oraz do korzystania z nich w takim zakresie, jaki daje si pogodzi ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez drugiego mał onka.

Art. 35 [Charakter prawny wspóln o ci] W czasie trwania wspóln o ci ustawowej aden z mał onków nie mo e da podziału majtku wspólnego. Nie mo e równie rozporz dza ani zobowi zywa si do rozporz dzenia udziałem, który w razie ustania wspóln o ci przypadnie mu w majtku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach nale cych do tego majtku.

Art. 36 [Zarz d majtkiem wspólnym]

§ 1. Oboje mał onkowie s obowi zani współdziała w zarz dzie majtkiem wspólnym, w szczególno ci udziela sobie wzajemnie informacji o stanie majtku wspólnego, o wykonywaniu zarz du majtkiem wspólnym i o zobowi zaniach obci aj cych majtek wspólny.

§ 2. Ka dy z mał onków mo e samodzielnie zarz dza majtkiem wspólnym, chyba e przepisy poni sze stanowi inaczej. Wykonywanie zarz du obejmuje czynno ci, które dotycz przedmiotów majtkowych nale cych do majtku wspólnego, w tym czynno ci zmierzaj ce do zachowania tego majtku.

§ 3. Przedmiotami majątkowymi stającymi małonkowi do wykonywania zawodu lub prowadzenia działalności zarobkowej małonek ten zarządza samodzielnie. W razie przemijających przeszkody drugi małonek może dokonywać niezbędnych czynności.

Art. 36¹ [Sprzeciw wobec czynności przekraczających zwykły zarządek]

§ 1. Małonek może sprzeciwić się czynności zarządu majątkiem wspólnym zamierzonej przez drugiego małonka, z wyjątkiem czynności w bieżących sprawach życia codziennego lub zmierzających do zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny albo podejmowanej w ramach działalności zarobkowej.

§ 2. Sprzeciw jest skuteczny wobec osoby trzeciej, jeżeli mogła się z nim zapoznać przed dokonaniem czynności prawnej.

§ 3. Przepis art. 39 stosuje się odpowiednio.

Art. 37 [Zgoda małonka]

§ 1. Zgoda drugiego małonka jest potrzebna do dokonania:

1) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia nieruchomości lub uytworzenia wiczyściego, jak również prowadzącej do oddania nieruchomości do użytkowania lub pobierania z niej pożytków;

2) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia prawa rzeczowego, którego przedmiotem jest budynek lub lokal;

3) czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia i wydzierżawienia gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa;

4) darowizny z majątku wspólnego, z wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych.

§ 2. Ważność umowy, która została zawarta przez jednego z małonków bez wymaganej zgody drugiego, zależy od potwierdzenia umowy przez drugiego małonka.

§ 3. Druga strona może wyznaczyć małonkowi, którego zgoda jest wymagana, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu.

§ 4. Jednostronna czynność prawna dokonana bez wymaganej zgody drugiego małonka jest nieważna.

Art. 38 [Ochrona osób trzecich] Jeżeli na podstawie czynności prawnej dokonanej przez jednego małonka bez wymaganej zgody drugiego osoba trzecia nabywa prawo lub zostaje zwolniona od obowiązku, stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie osób, które w dobrej wierze dokonały czynności prawnej z osobami nieuprawnionymi do rozporządzenia prawem.

Art. 39 [Zastąpienie zezwoleniem sędziego] Jeżeli jeden z małonków odmawia zgody wymaganej do dokonania czynności, albo jeżeli porozumienie z nim napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody, drugi małonek może zwrócić się do sędziego o zezwolenie na dokonanie czynności. Sędzia udziela zezwolenia, jeżeli dokonanie czynności wymaga dobro rodziny.

Art. 40 [Pozbawienie zarządu] Zwązanych powodów sędzia może na podstawie jednego z małonków pozbawić drugiego małonka samodzielnego zarządu majątkiem wspólnym; może również postanowić, że na dokonanie czynności wskazanych w art. 37 § 1 zamiast zgody małonka będzie potrzebne zezwolenie sędziego. Postanowienia te mogą być uchylone w razie zmiany okoliczności.

Art. 41 [Uprawnienia wierzyciela]

§ 1. Jeżeli małonek zaciągnął zobowiązanie za zgodą drugiego małonka, wierzyciel może żądać zaspokojenia także z majątku wspólnego małonków.

§ 2. Jeżeli małonek zaciągnął zobowiązanie bez zgody drugiego małonka albo zobowiązanie jednego z małonków nie wynika z czynności prawnej, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9, a jeżeli wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, także z przedmiotów majątkowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa.

§ 3. Jeżeli wierzytelność powstała przed powstaniem wspólności lub dotyczy majątku osobistego jednego z małonków, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9.

Art. 42 [Ograniczenie praw wierzyciela] Wierzyciel małonka nie może w czasie trwania wspólności ustawowej żądać zaspokojenia z udziału, który w razie ustania wspólności przypadnie temu małonkowi w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku.

Art. 43 [Udziały]

§ 1. Oboje małonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym.

§ 2. Jednakże z wąznych powodów każdy z małonków może żądać, aby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Spadkobiercy małonka mogą wystąpić z takim żądaniem tylko w wypadku, gdy spadkodawca wytoczył powództwo o unieważnienie małżeństwa albo o rozwód lub wystąpił o orzeczenie separacji.

§ 3. Przy ocenie, w jakim stopniu każdy z małonków przyczynił się do powstania majątku wspólnego, uwzględnia się także i nakład osobistej pracy przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym.

Art. 44 (uchylony)

Art. 45 [Rozliczenie]

§ 1. Każdy z małonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie może żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwikszyły wartość majątku w chwili ustania wspólności.

§ 2. Zwrotu dokonuje się przy podziale majątku wspólnego, jednakże sędzia może nakazać wcześniejszy zwrot, jeżeli wymaga tego dobro rodziny.

§ 3. Przepisy powyższe stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dług jednego z małonków został zaspokojony z majątku wspólnego.

Art. 46 [Odesłanie] W sprawach nieunormowanych w artykułach poprzedzających od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był niobjęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio

przepisy o wspólnocie majątku spadkowego i o dziale spadku.

Rozdział II. Umowne ustroje majątkowe.

Oddział 1. Przepisy ogólne.

Art. 47 [Umowy majątkowe małżeńskie]

§ 1. Małonkowie mogą przez umowę zawartą w formie aktu notarialnego wspólnie ustanowić, rozszerzyć lub ograniczyć albo ustanowić rozdzielnie majątków lub rozdzielnie majątków z wyrównaniem dorobków (umowa majątkowa). Umowa taka może poprzedzać zawarcie małżeństwa.

§ 2. Umowa majątkowa małżeńska może być zmieniona albo rozwiązana. W razie jej rozwiązania w czasie trwania małżeństwa, powstaje między małonkami wspólna ustawowa, chyba że strony postanowiły inaczej.

Art. 47¹ [Powołanie się na umowę wobec osób trzecich] Małonek może powoływać się względem innych osób na umowę majątkową małżeńską, gdy jej zawarcie oraz rodzaj były tym osobom wiadome.

Oddział 2. Wspólna majątkowa.

Art. 48 [Odesłanie] Do ustanowionej umowy wspólnoty majątkowej stosuje się odpowiednio przepisy o wspólnoty ustawowej, z zachowaniem przepisów niniejszego oddziału.

Art. 49 [Rozszerzenie wspólnoty]

§ 1. Nie można przez umowę majątkową małżeńską rozszerzyć wspólnoty na:

- 1) przedmioty majątkowe, które przypadną małonkowi z tytułu dziedziczenia, zapisu lub darowizny;
- 2) prawa majątkowe, które wynikają ze wspólnoty łącznej podlegającej odrębnym przepisom;
- 3) prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie;
- 4) wierzytelności z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, o ile nie wchodzi one do wspólnoty ustawowej, jak również wierzytelności z tytułu zadośćuczynienia za doznane krzywdy;
- 5) niewymagalne jeszcze wierzytelności o wynagrodzenie za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej kaźdego z małonków.

§ 2. W razie wątpliwości, że przedmioty służą wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małonków nie zostały włączone do wspólnoty.

Art. 50 [Odpowiedzialność] Jeżeli wierzytelność powstała przed rozszerzeniem wspólnoty, wierzyciel, którego dłużnikiem jest tylko jeden małonek, może żądać zaspokojenia także z tych przedmiotów majątkowych, które należałyby do majątku osobistego dłużnika, gdyby wspólnota majątkowa nie została rozszerzona.

Art. 50¹ [Ustanie wspólnoty] W razie ustania wspólnoty, udziały małonków są równe, chyba że umowa majątkowa małżeńska stanowi inaczej. Przepis ten nie wyłącza zastosowania art. 43 § 2 i 3.

Oddział 3. Rozdzielna majątkowa.

Art. 51 [Rozdzielna majątkowa] W razie umownego ustanowienia rozdzielnoty majątkowej, kaźdy z małonków zachowuje zarówno majątek nabyty przed zawarciem umowy, jak i majątek nabyty później.

Art. 51¹ [Samodzielny zarządek] Kaźdy z małonków zarządza samodzielnie swoim majątkiem.

Oddział 4. Rozdzielna majątkowa z wyrównaniem dorobków.

Art. 51² [Stosowanie przepisów] Do rozdzielnoty majątkowej z wyrównaniem dorobków stosuje się przepisy o rozdzielnoty majątkowej, z zachowaniem przepisów niniejszego oddziału.

Art. 51³ [Pojęcie dorobku]

§ 1. Dorobkiem kaźdego z małonków jest wzrost wartości jego majątku po zawarciu umowy majątkowej.

§ 2. Jeżeli umowa majątkowa nie stanowi inaczej, przy obliczaniu dorobków pomijają się przedmioty majątkowe nabyte przed zawarciem umowy majątkowej i wymienione w art. 33 pkt 2, 5-7, 9 oraz przedmioty nabyte w zamian za nie, natomiast dolicza się wartość:

- 1) darowizn dokonanych przez jednego z małonków, z wyłączeniem darowizn na rzecz wspólnych zstępnych małonków oraz drobnych zwyczajowo przyjętych darowizn na rzecz innych osób;
- 2) usług świadczonych osobiście przez jednego z małonków na rzecz majątku drugiego małonka;
- 3) nakładów i wydatków na majątek jednego małonka z majątku drugiego małonka.

§ 3. Dorobek oblicza się według stanu majątku z chwili ustania rozdzielnoty majątkowej i według cen z chwili rozliczenia.

Art. 51⁴ [danie wyrównania dorobków]

§ 1. Po ustaniu rozdzielności majątkowej małonek, którego dorobek jest mniejszy niż dorobek drugiego małonka, może być dane wyrównanie dorobków przez zapłatę lub przeniesienie prawa.

§ 2. Z ważnych powodów każdy z małonków może być dane zmniejszenia obowiązku wyrównania dorobków.

§ 3. W razie braku porozumienia między stronami co do sposobu lub wysokości dania wyrównania, rozstrzyga się to.

Art. 51⁵ [Wyrównanie w razie śmierci]

§ 1. W razie śmierci jednego z małonków, wyrównanie dorobków następuje między jego spadkobiercami a małonkiem pozostałym przy życiu.

§ 2. Spadkobiercy małonka mogą wystąpić z danie zmniejszenia obowiązku wyrównania dorobków tylko wtedy, gdy spadkodawca wytoczył powództwo o unieważnienie małżeństwa albo o rozwód lub wystąpił o orzeczenie separacji.

Rozdział III. Przymusowy ustrój majątkowy.

Art. 52 [Sądowe zniesienie wspólności]

§ 1. Z ważnych powodów każdy z małonków może być ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej.

§ 1a. Ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej może być także wierzyciel jednego z małonków, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małonków.

§ 2. Rozdzielność majątkowa powstaje z dniem oznaczonym w wyroku, który ją ustanawia. W wyjątkowych wypadkach sąd może ustanowić rozdzielność majątkową z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa, w szczególności jeżeli małonkowie byli w rozłące.

§ 3. Ustanowienie rozdzielności majątkowej przez sąd na danie jednego z małonków nie wyłącza zawarcia przez małonków umowy majątkowej małżeńskie. Jeżeli rozdzielność majątkowa została ustanowiona na danie wierzyciela, małonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską po dokonaniu podziału majątku wspólnego lub po uzyskaniu przez wierzyciela zabezpieczenia, albo zaspokojenia wierzytelności, lub po upływie trzech lat od ustanowienia rozdzielności.

Art. 53 [Ustanie przy ubezwłasnowolnieniu]

§ 1. Rozdzielność majątkowa powstaje z mocy prawa, w razie ubezwłasnowolnienia lub ogłoszenia upadłości jednego z małonków.

§ 2. W razie uchylenia ubezwłasnowolnienia, a także umorzenia, ukłócenia lub uchylenia postępowania upadłościowego, między małonkami powstaje ustawowy ustrój majątkowy.

Art. 54 [Skutki separacji]

§ 1. Orzeczenie separacji powoduje powstanie między małonkami rozdzielności majątkowej.

§ 2. Z chwilą zniesienia separacji powstaje między małonkami ustawowy ustrój majątkowy. Na zgodny wniosek małonków sąd orzeka o utrzymaniu między małonkami rozdzielności majątkowej.

Dział IV. Ustanie małżeństwa.

Art. 55 [Uznanie za zmarłego]

§ 1. W razie uznania jednego z małonków za zmarłego domniemywa się, że małżeństwo ustało z chwilą, która w orzeczeniu o uznaniu tego małonka za zmarłego została oznaczona jako chwila jego śmierci.

§ 2. Jeżeli po uznaniu jednego z małonków za zmarłego drugi małonek zawarł nowy związek małżeński, związek ten nie może być unieważniony z tego powodu, że małonek uznany za zmarłego żyje albo jego śmierć nastąpiła w innej chwili aniżeli chwila oznaczona w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli w chwili zawarcia nowego związku małżeńskie strony wiedziały, że małonek uznany za zmarłego pozostaje przy życiu.

Art. 56 [Przesłanki rozwodu]

§ 1. Jeżeli między małonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia, każdy z małonków może być, a aby sąd rozwiązał małżeństwo przez rozwód.

§ 2. Jednakże mimo zupełnego i trwałego rozkładu pożycia rozwód nie jest dopuszczalny, jeżeli wskutek niego miałoby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Rozwód nie jest również dopuszczalny, jeżeli dany małonek byłby winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małonek wyrazi zgodę na rozwód albo że odmowa jego zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Art. 57 [Wina w rozwodzie]

§ 1. Orzekając o rozwodzie sąd orzeka także, czy i który z małonków ponosi winę rozkładu pożycia.

§ 2. Jednakże na zgodne danie małonków sąd zaniecha orzekania o winie. W tym wypadku następują skutki takie, jak gdyby żaden z małonków nie ponosił winy.

Art. 58 [Wyrok rozwodowy]

§ 1. W wyroku orzekającym o rozwodzie sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia porozumienie małonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

§ 1a. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Sąd może także pozostawić władzę rodzicielską obojgu rodzicom na ich zgodny wniosek, jeżeli przedstawili porozumienie, o którym mowa w § 1, i jest zasadne oczekiwanie, że będą współdziałać w sprawach dziecka.

§ 2. Je eli mał onkowie zajmuj wspólne mieszkanie, s d w wyroku rozwodowym orzeka tak e o sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych mał onków. W wypadkach wyj tkowych, gdy jeden z mał onków swym ra co nagannym post powaniem uniemo liwia wspólne zamieszkiwanie, s d mo e nakaza jego eksmisj na danie drugiego mał onka. Na zgodny wniosek stron s d mo e w wyroku orzekaj cym rozwód orzec równie o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z mał onków, je eli drugi mał onek wyra a zgod na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zast pczego, o ile podział b d jego przyznanie jednemu z mał onków s mo liwe.

§ 3. Na wniosek jednego z mał onków s d mo e w wyroku orzekaj cym rozwód dokona podziału majtku wspólnego, je eli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w post powaniu.

§ 4. Orzekaj c o wspólnym mieszkaniu mał onków s d uwzgl dnia przede wszystkim potrzeby dzieci i mał onka, któremu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Art. 59 [Nazwisko po rozwodzie]²⁾ W ci gu trzech miesi cy od chwili uprawomocnienia si orzeczenia rozwodu mał onek rozwiedziony, który wskutek zawarcia mał e stwa zmienił swoje dotychczasowe nazwisko, mo e przez o wiadczenie zło one przed kierownikiem urz du stanu cywilnego powróci do nazwiska, które nosił przed zawarciem mał e stwa.

Art. 60 [Obowi zek alimentacyjny]

§ 1. Mał onek rozwiedziony, który nie został uznany za wył cznie winnego rozkładu po ycia i który znajduje si w niedostatku, mo e da od drugiego mał onka rozwiedzonego dostarczania rodków utrzymania w zakresie odpowiadaj cym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz mo liwo ciom zarobkowym i majtkowym zobowi zanego.

§ 2. Je eli jeden z mał onków został uznany za wył cznie winnego rozkładu po ycia, a rozwód poci ga za sob istotne pogorszenie sytuacji materialnej mał onka niewinnego, s d na danie mał onka niewinnego mo e orzec, e mał onek wył cznie winny obowi zany jest przyczynia si w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb mał onka niewinnego, chocia by ten nie znajdował si w niedostatku.

§ 3. Obowi zek dostarczania rodków utrzymania mał onkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego mał onka nowego mał e stwa. Jednak e gdy zobowi zany jest mał onek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu po ycia, obowi zek ten wygasa tak e z upływem pi ciu lat od orzeczenia rozwodu, chyba e ze wzgl du na wyj tkowe okoliczno ci s d, na danie uprawnionego, przedłu y wymieniony termin pi cioletni.

Art. 61 [Odeślanie] Z zastrze eniem przepisu artykułu poprzedzaj cego do obowi zku dostarczania rodków utrzymania przez jednego z mał onków rozwiedzionych drugiemu stosuje si odpowiednio przepisy o obowi zku alimentacyjnym mi dzy krewnymi.

Dział V. Separacja.

Art. 61¹ [Przesłanki]

§ 1. Je eli mi dzy mał onkami nast pił zupełny rozkład po ycia, ka dy z mał onków mo e da , a eby s d orzekł separacj .

§ 2. Jednak e mimo zupełnego rozkładu po ycia orzeczenie separacji nie jest dopuszczalne, je eli skutek niej miałoby ucierpie dobro wspólnych małoletnich dzieci mał onków albo je eli z innych wzgl dów orzeczenie separacji byłoby sprzeczne z zasadami współ ycia społecznego.

§ 3. Je eli mał onkowie nie maj wspólnych małoletnich dzieci, s d mo e orzec separacj na podstawie zgodnego dania mał onków.

Art. 61² [Separacja a rozwód]

§ 1. Je eli jeden z mał onków da orzeczenia separacji, a drugi orzeczenia rozwodu i danie to jest uzasadnione, s d orzeka rozwód.

§ 2. Je eli jednak orzeczenie rozwodu nie jest dopuszczalne, a danie orzeczenia separacji jest uzasadnione, s d orzeka separacj .

Art. 61³ [Zakres orzekania]

§ 1. Przy orzekaniu separacji stosuje si przepisy art. 57 i art. 58.

§ 2. Orzekaj c separacj na podstawie zgodnego dania mał onków, s d nie orzeka o winie rozkładu po ycia. W tym wypadku nast puj skutki takie, jak gdyby aden z mał onków nie ponosił winy.

Art. 61⁴ [Skutki separacji]

§ 1. Orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwi zanie mał e stwa przez rozwód, chyba e ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Mał onek pozostaj cy w separacji nie mo e zawrze mał e stwa.

§ 3. Je eli wymagaj tego wzgl dy słuszno ci, mał onkowie pozostaj cy w separacji obowi zani s do wzajemnej pomocy.

§ 4. Do obowi zku dostarczania rodków utrzymania przez jednego z mał onków pozostaj cych w separacji drugiemu stosuje si odpowiednio przepisy art. 60, z wyj tkiem § 3.

§ 5. Przepisu art. 59 nie stosuje si .

Art. 61⁵ (uchylony)

Art. 61⁶ [Zniesienie separacji]

§ 1. Na zgodne danie mał onków s d orzeka o zniesieniu separacji.

§ 2. Z chwil zniesienia separacji ustaj jej skutki.

§ 3. Znosz c separacj , s d rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem mał onków.

Tytuł II. Pokrewieństwo i powinowactwo.

Dział I. Przepisy ogólne.

Art. 61⁷ [Pokrewieństwo]

§ 1. Krewnymi w linii prostej są osoby, z których jedna pochodzi od drugiej. Krewnymi w linii bocznej są osoby, które pochodzą od wspólnego przodka, a nie są krewnymi w linii prostej.

§ 2. Stopie pokrewieństwa określa się według liczby urodzeń, wskutek których powstało pokrewieństwo.

Art. 61⁸ [Powinowactwo]

§ 1. Z małżeństwa wynika powinowactwo między małżonkami a krewnymi drugiego małżonka. Trwa ono mimo ustania małżeństwa.

§ 2. Lini i stopie powinowactwa określa się według linii i stopnia pokrewieństwa.

Dział IA. Rodzice i dzieci.

Rozdział I. Pochodzenie dziecka.

Oddział 1. Macierzyństwo.

Art. 61⁹ [Matka dziecka] Matką dziecka jest kobieta, która je urodziła.

Art. 61¹⁰ [Ustalenie macierzyństwa]

§ 1. Jeżeli sporządzono akt urodzenia dziecka nieznanymi rodzicami albo macierzyństwo kobiety wpisanej w akcie urodzenia dziecka jako jego matka zostało zaprzeczone, można ustalenie macierzyństwa.

§ 2. Powództwo o ustalenie macierzyństwa wytacza dziecko przeciwko matce, a jeżeli matka nie żyje - przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

§ 3. Matka wytacza powództwo o ustalenie macierzyństwa przeciwko dziecku.

Art. 61¹¹ [Powództwo o ustalenie macierzyństwa] Matka nie może wytoczyć powództwa o ustalenie macierzyństwa po osiągnięciu przez dziecko pełnoletniości.

Art. 61¹² [Zaprzeczenie macierzyństwa]

§ 1. Jeżeli w akcie urodzenia jest wpisana jako matka kobieta, która dziecka nie urodziła, można zaprzeczenie macierzyństwa.

§ 2. Powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa dziecko wytacza przeciwko kobiecie wpisanej w akcie urodzenia dziecka jako jego matka, a jeżeli kobieta ta nie żyje - przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

§ 3. Matka wytacza powództwo przeciwko kobiecie wpisanej w akcie urodzenia dziecka jako jego matka i przeciwko dziecku, a jeżeli kobieta ta nie żyje - przeciwko dziecku.

§ 4. Kobieta wpisana w akcie urodzenia dziecka jako jego matka wytacza powództwo przeciwko dziecku.

§ 5. Mężczyzna, którego ojcostwo zostało ustalone z uwzględnieniem macierzyństwa kobiety wpisanej w akcie urodzenia dziecka jako jego matka, wytacza powództwo przeciwko dziecku i tej kobiecie, a jeżeli ona nie żyje - przeciwko dziecku.

Art. 61¹³ [Powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa]

§ 1. Matka albo kobieta wpisana w akcie urodzenia dziecka jako jego matka może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa w ciągu sześciu miesięcy od dnia sporządzenia aktu urodzenia dziecka.

§ 2. Mężczyzna, którego ojcostwo zostało ustalone z uwzględnieniem macierzyństwa kobiety wpisanej w akcie urodzenia dziecka jako jego matka, może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się, że kobieta wpisana w akcie urodzenia dziecka nie jest matką dziecka, nie później jednak niż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletniości.

§ 3. Przepisy art. 64 i 65 stosuje się odpowiednio.

Art. 61¹⁴ [Legitymacja czynna dziecka]

§ 1. Dziecko może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie macierzyństwa w ciągu trzech lat od osiągnięcia pełnoletniości.

§ 2. Przepisy art. 64 i 65 stosuje się odpowiednio.

Art. 61¹⁵ [Powództwo po śmierci dziecka] Ustalenie i zaprzeczenie macierzyństwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka. Jednakże w razie śmierci dziecka, które wytoczyło powództwo, ustalenia macierzyństwa mogą dochodzić jego spadkobiercy.

Art. 61¹⁶ [Legitymacja prokuratora] Powództwo o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa może wytoczyć także prokurator, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego; wytoczenie powództwa o zaprzeczenie macierzyństwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka.

Oddział 2. Ojcostwo.

Art. 62 [Dziecko z mał e stwa]

§ 1. Je eli dziecko urodziło si w czasie trwania mał e stwa albo przed upływem trzystu dni od jego ustania lub uniewa nienia, domniemywa si , e pochodzi ono od m a matki. Domniemania tego nie stosuje si , je eli dziecko urodziło si po upływie trzystu dni od orzeczenia separacji.

§ 2. Je eli dziecko urodziło si przed upływem trzystu dni od ustania lub uniewa nienia mał e stwa, lecz po zawarciu przez matk drugiego mał e stwa, domniemywa si , e pochodzi ono od drugiego m a.

§ 3. Domniemania powy sze mog by obalone tylko na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa.

Art. 63 [Zaprzeczenie ojcostwa] M matki mo e wytoczy powództwo o zaprzeczenie ojcostwa w ci gu sze ciu miesi cy od dnia, w którym dowiedział si o urodzeniu dziecka przez on , nie pó niej jednak ni do osi gni cia przez dziecko pełnoletno ci.

Art. 64 [Reprezentacja m a; terminy]

§ 1. Je eli m matki został całkowicie ubezwłasnowolniony z powodu choroby psychicznej lub innego rodzaju zaburze psychicznych, na które zapadł w ci gu terminu do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa, powództwo mo e wytoczy jego przedstawiciel ustawowy. Termin do wytoczenia powództwa wynosi w tym wypadku sze miesi cy od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego, a je eli przedstawiciel powzi ł wiadomo o urodzeniu si dziecka dopiero pó niej - sze miesi cy od dnia, w którym t wiadomo powzi ł.

§ 2. Je eli przedstawiciel ustawowy m a całkowicie ubezwłasnowolnionego nie wytoczył powództwa o zaprzeczenie ojcostwa, m mo e wytoczy powództwo po uchyleniu ubezwłasnowolnienia. Termin do wytoczenia powództwa wynosi w tym wypadku sze miesi cy od dnia uchylenia ubezwłasnowolnienia, a je eli m powzi ł wiadomo o urodzeniu si dziecka dopiero pó niej - sze miesi cy od dnia, w którym t wiadomo powzi ł.

Art. 65 [Rozwini cie] Je eli m matki zapadł na chorob psychiczn lub innego rodzaju zaburzenia psychiczne w ci gu terminu do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa i mimo istnienia podstaw do ubezwłasnowolnienia całkowitego nie został ubezwłasnowolniony, mo e on wytoczy powództwo w ci gu sze ciu miesi cy od ustania choroby lub zaburze , a gdy powzi ł wiadomo o urodzeniu si dziecka dopiero pó niej - w ci gu sze ciu miesi cy od dnia, w którym t wiadomo powzi ł.

Art. 66 [Legitymacja bierna] M matki powinien wytoczy powództwo o zaprzeczenie ojcostwa przeciwko dziecku i matce, a je eli matka nie yje - przeciwko dziecku.

Art. 67 [Obalenie domniemania] Zaprzeczenie ojcostwa nast puje przez wykazanie, e m matki nie jest ojcem dziecka.

Art. 68 [Rozwini cie] Zaprzeczenie ojcostwa nie jest dopuszczalne, je eli dziecko zostało pocz te w nast pstwie zabiegu medycznego, na który m matki wyraził zgod .

Art. 69 [Legitymacja czynna matki]

§ 1. Matka mo e wytoczy powództwo o zaprzeczenie ojcostwa swego m a w ci gu sze ciu miesi cy od urodzenia dziecka.

§ 2. Matka powinna wytoczy powództwo o zaprzeczenie ojcostwa przeciwko m owi i dziecku, a je eli m nie yje - przeciwko dziecku.

§ 3. Przepisy art. 64 i 65 stosuje si odpowiednio.

Art. 70 [Legitymacja czynna dziecka]

§ 1. Dziecko po doj ciu do pełnoletno ci mo e wytoczy powództwo o zaprzeczenie ojcostwa m a swojej matki, nie pó niej jednak ni w ci gu trzech lat od osi gni cia pełnoletno ci.

§ 2. Dziecko powinno wytoczy powództwo przeciwko m owi swojej matki i matce, a je eli matka nie yje - przeciwko jej m owi. Je eli m matki nie yje, powództwo powinno by wytoczone przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez s d opieku czy.

§ 3. Przepisy art. 64 i 65 stosuje si odpowiednio.

Art. 71 [mier dziecka] Zaprzeczenie ojcostwa nie jest dopuszczalne po mierci dziecka.

Art. 72 [Uznanie dziecka]

§ 1. Je eli nie zachodzi domniemanie, e ojcem dziecka jest m jego matki, albo gdy domniemanie takie zostało obalone, ustalenie ojcostwa mo e nast pi albo przez uznanie ojcostwa albo na mocy orzeczenia s du.

§ 2. Uznanie ojcostwa nie mo e nast pi , je eli toczy si sprawa o ustalenie ojcostwa.

Art. 73 [O wiadczenie]

§ 1. Uznanie ojcostwa nast puje, gdy m czynna, od którego dziecko pochodzi, o wiadczy przed kierownikiem urz du stanu cywilnego, e jest ojcem dziecka, a matka dziecka potwierdzi jednocze nie albo w ci gu trzech miesi cy od dnia o wiadczenia m czynny, e ojcem dziecka jest ten m czynna.

§ 2. Kierownik urz du stanu cywilnego wyja nia osobom zamierzaj cym zło y o wiadczenia konieczne do uznania ojcostwa przepisy reguluj ce obowi zki i prawa wynikaj ce z uznania, przepisy o nazwisku dziecka oraz ró nic pomi dzy uznaniem ojcostwa a przysposobieniem dziecka.

§ 3. Kierownik urz du stanu cywilnego odmawia przyj cia o wiadcze koniecznych do uznania ojcostwa, je eli uznanie jest niedopuszczalne albo gdy powzi ł w tpliwo co do pochodzenia dziecka.

§ 4. Uznanie ojcostwa mo e nast pi tak e przed s dem opieku czym, a za granic równie przed polskim konsulem lub osob wyznaczon do wykonywania funkcji konsula, je eli uznanie dotyczy dziecka, którego oboje rodzice albo jedno z nich s obywatelami polskimi. Przepisy § 1-3 stosuje si odpowiednio.

Art. 74 [O wiadczenie w razie niebezpiecze stwa]

§ 1. W razie niebezpiecze stwa gro ce go bezpo rednio yciu matki dziecka lub m czynny, od którego dziecko pochodzi, o wiadczenie konieczne do uznania ojcostwa mo e zosta zaprotokołowane przez notariusza albo zło one do protokołu wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy. Przepisy art. 73 § 1-3 stosuje si odpowiednio.

§ 2. Protokół podpisuje osoba, która przyj ła o wiadczenie, oraz osoba, która je zło yła, chyba e nie mo e ona go podpisa . Przyczyn braku podpisu nale y poda w protokole.

§ 3. Protokół zawierający o wiadczenie konieczne do uznania ojcostwa powinien być niezwłocznie przekazany do urzędu stanu cywilnego właściwego do sporządzenia aktu urodzenia dziecka.

Art. 75 [Uznanie dziecka poczętego]

§ 1. Można uznać ojcostwo przed urodzeniem się dziecka już poczętego.

§ 2. Jeżeli dziecko urodziło się po zawarciu przez matkę małżeństwa z innym mężczyzną, który uznał ojcostwo, przepisy art. 62 nie stosuje się.

Art. 76 [Pełnoletno dziecka]

§ 1. Uznanie ojcostwa nie może nastąpić po osiągnięciu przez dziecko pełnoletniości.

§ 2. Jeżeli dziecko zmarło przed osiągnięciem pełnoletniości, uznanie ojcostwa może nastąpić w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym mężczyzna składający o wiadczenie o uznaniu dowiedział się o śmierci dziecka, nie później jednak niż do dnia, w którym dziecko osiągnęłoby pełnoletniość.

Art. 77 [O wiadczenie konieczne do skutecznego uznania ojcostwa]

§ 1. O wiadczenie konieczne do uznania ojcostwa może złożyć osoba, która ukończyła szesnaście lat i nie istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia.

§ 2. Osoba, o której mowa w § 1, jeżeli nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, może złożyć o wiadczenie konieczne do uznania ojcostwa tylko przed sądem opiekuńczym.

Art. 78 [Forma; termin]

§ 1. Mężczyzna, który uznał ojcostwo, może wytoczyć powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się, że dziecko od niego nie pochodzi. W razie uznania ojcostwa przed urodzeniem się dziecka już poczętego bieg tego terminu nie może rozpocząć się przed urodzeniem się dziecka.

§ 2. Przepisy art. 64 i 65 stosuje się odpowiednio.

Art. 79 [Odpowiednie stosowanie] Przepisy o ustaleniu bezskuteczności uznania ojcostwa stosuje się odpowiednio do matki dziecka, która potwierdziła ojcostwo.

Art. 80 [Wady o wiadczenia woli] Po osiągnięciu przez dziecko pełnoletniości powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie może być wytoczone ani przez matkę dziecka, ani przez mężczyznę, który uznał ojcostwo.

Art. 81 [Unieważnienie danie dziecka]

§ 1. Dziecko może dać ustalenia bezskuteczności uznania ojcostwa, jeżeli uznajemy mężczyzna nie jest jego ojcem.

§ 2. Z dniem tym dziecko może wystąpić do pełnoletniości, nie później jednak niż w ciągu trzech lat od jej osiągnięcia.

§ 3. Przepisy art. 64 i 65 stosuje się odpowiednio.

Art. 82 [Legitymacja bierna]

§ 1. Mężczyzna, który uznał ojcostwo, wytacza powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania przeciwko dziecku i matce, a jeżeli matka nie żyje - przeciwko dziecku.

§ 2. Matka wytacza powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa przeciwko dziecku i mężczyźnie, który uznał ojcostwo, a jeżeli mężczyzna ten nie żyje - przeciwko dziecku.

§ 3. Dziecko wytacza powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa przeciwko mężczyźnie, który uznał ojcostwo i przeciwko matce, a gdy matka nie żyje - tylko przeciwko temu mężczyźnie. Jeżeli mężczyzna ten nie żyje, powództwo powinno być wytoczone przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

Art. 83 [Śmierć dziecka]

§ 1. Po śmierci dziecka ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie jest dopuszczalne.

§ 2. Jeżeli uznanie ojcostwa nastąpiło po śmierci dziecka, stosuje się odpowiednio przepisy art. 82 § 1 i 2, przy czym powództwo powinno być wytoczone nie później niż do dnia, w którym dziecko osiągnęłoby pełnoletniość, przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy czy na miejsce dziecka.

Art. 84 [Środki do ustalenia ojcostwa]

§ 1. Środki do ustalenia ojcostwa może dać dziecko, jego matka oraz domniemany ojciec dziecka. Jednakże matka ani domniemany ojciec nie mogą wystąpić z takim dniem po śmierci dziecka lub po osiągnięciu przez nie pełnoletniości.

§ 2. Dziecko albo matka wytacza powództwo o ustalenie ojcostwa przeciwko domniemanemu ojcu, a gdy ten nie żyje - przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

§ 3. Domniemany ojciec dziecka wytacza powództwo o ustalenie ojcostwa przeciwko dziecku i matce, a gdy matka nie żyje - przeciwko dziecku.

§ 4. W razie śmierci dziecka, które było powodem w sprawie o ustalenie ojcostwa, ustalenia mogą dochodzić jego zstępni.

Art. 85 [Domniemanie ojcostwa pozamałżeńskie]

§ 1. Domniemywa się, że ojcem dziecka jest ten, kto obcował z matką dziecka nie dłużej niż w trzechsetnym, a nie później niż w sto osiemdziesiątym pierwszym dniu przed urodzeniem się dziecka.

§ 2. Okoliczności, że matka w tym okresie obcowała tak i z innym mężczyzną, może być podstawą do obalenia domniemania tylko wtedy, gdy z okoliczności wynika, że ojcostwo innego mężczyzny jest bardziej prawdopodobne.

Art. 86 [Legitymacja prokuratora] Powództwo o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa oraz o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa może wytoczyć także prokurator, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego; wytoczenie powództwa o zaprzeczenie ojcostwa oraz o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka. Jeżeli uznanie ojcostwa nastąpiło po śmierci dziecka, prokurator może wytoczyć powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania.

Rozdział II. Stosunki między rodzicami a dziećmi.

Oddział 1. Przepisy ogólne.

Art. 87 [Wzajemna pomoc] Rodzice i dzieci są obowiązani do wzajemnego szacunku i wspierania się.

Art. 88 [Nazwisko dziecka]

§ 1. Dziecko, co do którego istnieje domniemanie, że pochodzi od matki, nosi nazwisko będące nazwiskiem obojga małonków. Jeeli małonkowie mają różne nazwiska, dziecko nosi nazwisko wskazane w ich zgodnych oświadczeniach. Małonkowie mogą wskazać nazwisko jednego z nich albo nazwisko utworzone przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka.

§ 2. Oświadczenia w sprawie nazwiska dziecka są składane jednocześnie nie z oświadczeniami o nazwiskach, które będzie nosił małonkowie. Jeeli małonkowie nie złożą zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dziecka, nosi ono nazwisko składające się z nazwiska matki i dołączonego do niego nazwiska ojca.

§ 3. Przy sporządzeniu aktu urodzenia pierwszego wspólnego dziecka małonkowie mogą złożyć przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodne oświadczenia o zmianie wskazanego przez nich nazwiska dziecka albo o oświadczenia, o których mowa w § 1, jeeli nazwisko dziecka nie zostało przez nich wskazane.

§ 4. Przepisy § 1-3 stosuje się odpowiednio do nazwiska dziecka, którego rodzice zawarli małżeństwo po urodzeniu się dziecka. Do zmiany nazwiska dziecka, którego rodzice zawarli małżeństwo po ukończeniu przez dziecko trzynastu lat, jest potrzebna jego zgoda.

Art. 89 [Rozwinięcie]

§ 1. Jeeli ojcostwo zostało ustalone przez uznanie, dziecko nosi nazwisko wskazane w zgodnych oświadczeniach rodziców, składanych jednocześnie nie z oświadczeniami koniecznymi do uznania ojcostwa. Rodzice mogą wskazać nazwisko jednego z nich albo nazwisko utworzone przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka. Jeeli rodzice nie złożą zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dziecka, nosi ono nazwisko składające się z nazwiska matki i dołączonego do niego nazwiska ojca. Do zmiany nazwiska dziecka, które w chwili uznania już ukończyło trzynast lat, jest potrzebna jego zgoda.

§ 2. W razie sądowego ustalenia ojcostwa sąd nadaje dziecku nazwisko w wyroku ustalającym ojcostwo, stosując odpowiednio przepisy § 1. Jeeli dziecko ukończyło trzynast lat, do zmiany nazwiska jest potrzebna jego zgoda.

§ 3. Jeeli ojcostwa nie ustalono, dziecko nosi nazwisko matki.

§ 4. Dziecku nieznanym rodziców nazwisko nadaje się do opiekuńczy.

Art. 89¹ [Nazwisko dziecka] Dzieci pochodzące od tych samych rodziców noszą takie samo nazwisko, z zastrzeżeniem przepisów, które do zmiany nazwiska dziecka wymagają jego zgody.

Art. 90 [Rozwinięcie]

§ 1. Jeeli matka małoletniego dziecka zawarła małżeństwo z mężczyzną, który nie jest ojcem tego dziecka, małonkowie mogą złożyć przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodne oświadczenia, że dziecko będzie nosiło takie samo nazwisko, jakie zgodnie z art. 88 nosi albo nosiłoby ich wspólne dziecko. Do zmiany nazwiska dziecka, które ukończyło trzynast lat, jest potrzebna jego zgoda.

§ 2. Nadanie dziecku nazwiska, o którym mowa w § 1, nie jest dopuszczalne, jeeli nosi ono nazwisko ojca albo nazwisko utworzone na podstawie zgodnych oświadczeń rodziców dziecka przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio, gdy ojciec małoletniego dziecka zawarł małżeństwo z kobietą, która nie jest matką tego dziecka.

Art. 90¹ [Łączenie nazwisk] Nazwisko dziecka utworzone przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka albo przez połączenie nazwiska jednego z rodziców z nazwiskiem jego małżonka, od którego dziecko nie pochodzi, nie może składać się z więcej niż dwóch członów; w skład nazwiska dziecka wchodzi pierwsze człony nazwisk podlegających połączeniu, chyba że w wyniku połączenia powstałoby nazwisko, którego człony są jednakowe.

Art. 91 [Pomoc rodzicom]

§ 1. Dziecko, które ma dochody z własnej pracy, powinno przyczyniać się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny, jeeli mieszka u rodziców.

§ 2. Dziecko, które pozostaje na utrzymaniu rodziców i mieszka u nich, jest obowiązane pomagać im we wspólnym gospodarstwie.

Oddział 2. Władza rodzicielska.

Art. 92 [Okres] Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską.

Art. 93 [Podmioty]

§ 1. Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom.

§ 2. Jeeli wymaga tego dobro dziecka, sąd w wyroku ustalającym pochodzenie dziecka może orzec o zawieszeniu, ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców. Przepisy art. 107 i art. 109-111 stosuje się odpowiednio.

Art. 94 [Rozwinięcie]

§ 1. Jeeli jedno z rodziców nie żyje albo nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców. To samo dotyczy wypadku, gdy jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej albo gdy jego władza rodzicielska uległa zawieszeniu.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Je eli adnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo je eli rodzice s nieznani, ustanawia si dla dziecka opiek .

Art. 95 [Tre]

§ 1. Władza rodzicielska obejmuje w szczególno ci obowi zek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osob i maj tkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godno ci i praw.

§ 2. Dziecko pozostaj ce pod władz rodziciels winno rodzicom posłusze stwo, a w sprawach, w których mo e samodzielnie podejmowa decyzje i składa o wiadczenia woli, powinno wysłucha opinii i zalece rodziców formułowanych dla jego dobra.

§ 3. Władza rodzicielska powinna by wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.

§ 4. Rodzice przed powzi ciem decyzji w wa niejszych sprawach dotycz cych osoby lub maj tku dziecka powinni je wysłucha , je eli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopie dojrzało ci dziecka na to pozwala, oraz uwzgl dni w miar mo liwo ci jego rozs dne yczenia.

Art. 96 [Rozwini cie]

§ 1. Rodzice wychowuj dziecko pozostaj ce pod ich władz rodziciels i kieruj nim. Obowi zani s troszczy si o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotowa je nale ycie do pracy dla dobra społecze stwa odpowiednio do jego uzdolnie .

§ 2. Rodzice, którzy nie maj pełnej zdolno ci do czynno ci prawnych uczestnicz w sprawowaniu bie cej pieczy nad osob dziecka i w jego wychowaniu, chyba e s d opieku czy ze wzgl du na dobro dziecka postanowi inaczej.

Art. 96¹ [Zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci] Osobom wykonuj cym władz rodzicielsk oraz sprawuj cym opiek lub piecz nad małoletnim zakazuje si stosowania kar cielesnych.

Art. 97 [Wykonywanie]

§ 1. Je eli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, ka de z nich jest obowi zane i uprawnione do jej wykonywania.

§ 2. Jednak e o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygaj wspólnie; w braku porozumienia mi dzy nimi rozstrzyga s d opieku czy.

Art. 98 [Reprezentacja dziecka]

§ 1. Rodzice s przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostaj cego pod ich władz rodzicielsk . Je eli dziecko pozostaje pod władz rodzicielsk obojga rodziców, ka de z nich mo e działa samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka.

§ 2. Jednak e adne z rodziców nie mo e reprezentowa dziecka:

1) przy czynno ciach prawnych mi dzy dzie mi pozostaj cymi pod ich władz rodzicielsk ;

2) przy czynno ciach prawnych mi dzy dzieckiem a jednym z rodziców lub jego mał onkiem, chyba e czynno prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo e dotyczy nale ych dziecku od drugiego z rodziców rodków utrzymania i wychowania.

§ 3. Przepisy paragrafu poprzedzaj cego stosuje si odpowiednio w post powaniu przed s dem lub innym organem pa stwowym.

Art. 99 [Ustanowienie kuratora] Je eli adne z rodziców nie mo e reprezentowa dziecka pozostaj cego pod władz rodzicielsk , reprezentuje je kurator ustanowiony przez s d opieku czy.

Art. 100 [Pomoc organów pa stwowych]

§ 1. S d opieku czy i inne organy władzy publicznej s obowi zane udziela pomocy rodzicom, je eli jest ona potrzebna do nale ytego wykonywania władzy rodzicielskiej. W szczególno ci ka de z rodziców mo e zwróci si do s du opieku czego o odebranie dziecka od osoby nieuprawnionej, a tak e zwróci si do s du opieku czego lub innego wła ciwego organu władzy publicznej o zapewnienie dziecku pieczy zast pczej.

§ 2. W wypadkach, o których mowa w § 1, s d opieku czy lub inne organy władzy publicznej zawiadamiaj jednostk organizacyjn wspierania rodziny i systemu pieczy zast pczej, w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zast pczej, o potrzebie udzielenia rodzinie dziecka odpowiedniej pomocy. Wła ciwa jednostka organizacyjna wspierania rodziny i systemu pieczy zast pczej jest obowi zana informowa s d o rodzajach udzielanej pomocy i jej rezultatach.

Art. 101 [Zarz d maj tkiem dziecka]

§ 1. Rodzice obowi zani s sprawowa z nale yt staranno ci zarz d maj tkiem dziecka pozostaj cego pod ich władz rodzicielsk .

§ 2. Zarz d sprawowany przez rodziców nie obejmuje zarobku dziecka ani przedmiotów oddanych mu do swobodnego u ytku.

§ 3. Rodzice nie mog bez zezwolenia s du opieku czego dokonywa czynno ci przekraczaj cych zakres zwykłego zarz du ani wyra a zgody na dokonywanie takich czynno ci przez dziecko.

Art. 102 [Wył czenia] W umowie darowizny albo w testamencie mo na zastrzec, e przedmioty przypadaj ce dziecku z tytułu darowizny lub testamentu nie b d obj te zarz dem sprawowanym przez rodziców. W wypadku takim, gdy darczy ca lub spadkodawca nie wyznaczył zarz dcy, sprawuje zarz d kurator ustanowiony przez s d opieku czy.

Art. 103 [Przeznaczenie dochodów] Czysty dochód z maj tku dziecka powinien by przede wszystkim obracany na utrzymanie i wychowanie dziecka oraz jego rodze stwa, które wychowuje si razem z nim, nadwy ka za na inne uzasadnione potrzeby rodziny.

Art. 104 [Inwentarz maj tku]

§ 1. S d opieku czy mo e nakaza rodzicom, eby sporz dzili inwentarz maj tku dziecka i przedstawili go s dowi oraz zawiadamiali s d o wa niejszych zmianach w stanie tego maj tku, w szczególno ci o nabyciu przez dziecko przedmiotów maj tkowych o znacznej warto ci.

§ 2. S d opieku czy mo e w uzasadnionych wypadkach ustali warto rozporz dze dotycz cych ruchomo ci, pieni dzy i papierów warto ciowych, których dziecko lub rodzice mog dokonywa ka dego roku bez zezwolenia s du opieku czego, z zastrze niem art. 103.

Art. 105 [Skutki ustania zarz du] Po ustaniu zarz du rodzice obowi zani s odda dziecku lub jego przedstawicielowi ustawowemu zarz dzany przez nich maj tek dziecka. Na danie dziecka lub jego przedstawiciela ustawowego, zgłoszone przed upływem roku od ustania zarz du, rodzice obowi zani s zło y

rachunek z zarz du. danie to nie mo e jednak dotyczy dochodów z maj tku pobranych w czasie wykonywania władzy rodzicielskiej.

Art. 106 [Zmiana orzeczenia] Je eli wymaga tego dobro dziecka, s d opieku czy mo e zmieni orzeczenie o władzy rodzicielskiej i sposobie jej wykonywania zawarte w wyroku orzekaj cym rozwód, separacj b d uniewa nienie mał e stwa, albo ustalaj cym pochodzenie dziecka.

Art. 107 [Ograniczenie władzy rodzicielskiej]

§ 1. Je eli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom yj cym w rozł czeniu, s d opieku czy mo e ze wzgl du na dobro dziecka okre li sposób jej wykonywania.

§ 2. S d mo e powierzy wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczaj c władz rodzicielsk drugiego do okre lonych obowi zków i uprawnie w stosunku do osoby dziecka. S d mo e pozostawi władz rodzicielsk obojgu rodzicom, je eli przedstawili zgodne z dobrem dziecka porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem, i jest zasadne oczekiwanie, e b d współdziała w sprawach dziecka. Rodze stwo powinno wychowywa si wspólnie, chyba e dobro dziecka wymaga innego rozstrzygni cia.

Art. 108 [Władza rodzicielska nad ubezwłasnowolnionym] Rodzice, którzy wykonywaj władz rodzicielsk nad dzieckiem ubezwłasnowolnionym całkowicie, podlegaj takim ograniczeniom, jakim podlega opiekun.

Art. 109 [Zarz dzenia ograniczaj ce]

§ 1. Je eli dobro dziecka jest zagro one, s d opieku czy wyda odpowiednie zarz dzenia.

§ 2. S d opieku czy mo e w szczególno ci:

1) zobowi za rodziców oraz małoletniego do okre lonego post powania, w szczególno ci do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodzin , skierowa małoletniego do placówki wsparcia dziennego, okre lonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zast pczej lub skierowa rodziców do placówki albo specjalisty zajmuj cych si terapii rodzinn , poradnictwem lub wiadcz cych rodzinie inn stosown pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarz dze ;

2) okre li , jakie czynno ci nie mog by przez rodziców dokonywane bez zezwolenia s du, albo podda rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;

3) podda wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora s dowego;

4) skierowa małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawuj cej cz ciow piecz nad dzie mi;

5) zarz dzi umieszczenie małoletniego w rodzinie zast pczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zast pczej albo powierzy tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zast pczej mał onkom lub osobie, niespełniaj cym warunków dotycz cych rodzin zast pczych, w zakresie niezbd rnych szkole , okre lonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zast pczej.

§ 3. S d opieku czy mo e tak e powierzy zarz d maj tkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 2 pkt 5, a tak e w razie zastosowania innych rodków okre lonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zast pczej, s d opieku czy zawiadamia o wydaniu orzeczenia wła ciw jednostk organizacyjn wspierania rodziny i systemu pieczy zast pczej, która udziela rodzinie małoletniego odpowiedniej pomocy i składa s dowi opieku czemu, w terminach okre lonych przez ten s d, sprawozdania dotycz ce sytuacji rodziny i udzielanej pomocy, w tym prowadzonej pracy z rodzin , a tak e współpracuje z kuratorem s dowym.

Art. 110 [Zawieszenie]

§ 1. W razie przemijaj cej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej s d opieku czy mo e orzec jej zawieszenie.

§ 2. Zawieszenie b dzie uchylone, gdy jego przyczyna odpadnie.

Art. 111 [Pozbawienie]

§ 1. Je eli władza rodzicielska nie mo e by wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo je eli rodzice nadu ywaj władzy rodzicielskiej lub w sposób ra cy zaniedbuj swe obowi zki wzgl dem dziecka, s d opieku czy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Pozbawienie władzy rodzicielskiej mo e by orzeczone tak e w stosunku do jednego z rodziców.

§ 1a. S d mo e pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej, je eli mimo udzielonej pomocy nie ustały przyczyny zastosowania art. 109 § 2 pkt 5, a w szczególno ci gdy rodzice trwale nie interesuj si dzieckiem.

§ 2. W razie ustania przyczyny, która była podstaw pozbawienia władzy rodzicielskiej, s d opieku czy mo e władz rodzicielsk przywróci .

Art. 112 [Forma orzeczenia] Pozbawienie władzy rodzicielskiej lub jej zawieszenie mo e by orzeczone tak e w wyroku orzekaj cym rozwód, separacj albo uniewa nienie mał e stwa.

Oddział 2a. Piecza zast pcza.

Art. 112¹ [Rodziny zast pcze]

§ 1. Obowi zek i prawo wykonywania bie cej pieczy nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zast pczej, jego wychowania i reprezentowania w tych sprawach, a w szczególno ci w dochodzeniu wiadcze przeznaczonych na zaspokojenie jego potrzeb, nale do rodziny zast pczej, prowadz cego rodzinny dom dziecka albo kieruj cego placówek opieku czo-wychowawcz , regionaln placówek opieku czo-terapeutyczn lub interwencyjnym o rodkiem preadopcyjnym. Pozostałe obowi zki i prawa wynikaj ce z władzy rodzicielskiej nale do rodziców dziecka.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje si , je eli s d opieku czy postanowił inaczej.

Art. 112² [Relacja do Pa stwa] Organizacj , funkcjonowanie oraz finansowanie rodzin zast pczych, rodzinnych domów dziecka, placówek opieku czo-wychowawczych, regionalnych placówek opieku czo-terapeutycznych i interwencyjnych o rodków preadopcyjnych oraz zasady okre laj ce kryteria wiekowe dzieci umieszczanych w

tych placówkach i o rodzkach reguluj przepisy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zast pczej.

Art. 112³ [Zasady umieszczenia dziecka w pieczy zast pczej] Umieszczenie dziecka w pieczy zast pczej powinno nast pi po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zast pczej, chyba e dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie pieczy zast pczej.

Art. 112⁴ [Powrót do rodziny] Dziecko umieszcza si w pieczy zast pczej do czasu zaistnienia warunków umo liwiają cych jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

Art. 112⁵ [Osoby sprawuj ce piecz zast pcz]

§ 1. S d mo e powierzy sprawowanie pieczy zast pczej mał onkom albo osobie niepozostajcej w zwi zku mał e skim, którzy s wst pnymi albo rodze stwem dziecka. Sprawowanie pieczy zast pczej s d mo e tak e powierzy mał onkom albo osobie niepozostajcej w zwi zku mał e skim, którzy nie s wst pnymi albo rodze stwem dziecka, je eli osoby te zostały wpisane do rejestru osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zast pczej zawodowej, rodziny zast pczej niezawodowej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka albo pełni ju funkcj rodziny zast pczej zawodowej lub rodziny zast pczej niezawodowej oraz prowadz cych rodzinny dom dziecka.

§ 2. Je eli jest to uzasadnione dobrem dziecka s d mo e tymczasowo, nie dłu ej jednak ni na 6 miesi cy, powierzy pełnienie funkcji rodziny zast pczej mał onkom albo osobie niepozostajcej w zwi zku mał e skim, którzy nie s wst pnymi albo rodze stwem dziecka, niespełniaj cym warunku niezbdnych szkole , okre lonego w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zast pczej, dotycz cych rodzin zast pczych.

Art. 112⁶ [Piecza zast pcza nad dzieckiem niepełnosprawnym] Piecza zast pcza nad dzieckiem posiadaj cym orzeczenie o niepełnosprawno ci albo orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawno ci jest powierzana przede wszystkim rodzinie zast pczej zawodowej.

Art. 112⁷ [Instytucjonalna piecza zast pcza]

§ 1. S d umieszcza dziecko w instytucjonalnej pieczy zast pczej, je eli brak jest mo liwo ci umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zast pczej lub z innych wa nych wzgl dów nie jest to zasadne.

§ 2. W miar mo liwo ci s d umieszcza dziecko w pieczy zast pczej na terenie powiatu miejsca zamieszkania dziecka.

Art. 112⁸ [Zasady umieszczania rodze stwa w rodzinie zast czej] Rodze stwo powinno by umieszczone w tej samej rodzinie zast pczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opieku czo-wychowawczej lub regionalnej placówce opieku czo-terapeutycznej, chyba e byłoby to sprzeczne z dobrem dziecka.

Oddział 3. Kontakty z dzieckiem.

Art. 113 [Osobista styczno z dzieckiem]

§ 1. Niezale nie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko maj prawo i obowi zek utrzymywania ze sob kontaktów.

§ 2. Kontakty z dzieckiem obejmuj w szczególno ci przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpo rednie porozumiewanie si , utrzymywanie korespondencji, korzystanie z innych rodków porozumiewania si na odległo , w tym ze rodków komunikacji elektronicznej.

Art. 113¹ [Zasady kontaktów z dzieckiem]

§ 1. Je eli dziecko przebywa stale u jednego z rodziców, sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem przez drugiego z nich rodzice okre laj wspólnie, kieruj c si dobrem dziecka i bior c pod uwag jego rozs dne yczenia; w braku porozumienia rozstrzyga s d opieku czy.

§ 2. Przepisy § 1 stosuje si odpowiednio, je eli dziecko nie przebywa u adnego z rodziców, a piecz nad nim sprawuje opiekun lub gdy zostało umieszczone w pieczy zast pczej.

Art. 113² [Ograniczenie kontaktów z dzieckiem]

§ 1. Je eli wymaga tego dobro dziecka, s d opieku czy ograniczy utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem.

§ 2. S d opieku czy mo e w szczególno ci:

- 1) zakaza spotykania si z dzieckiem;
- 2) zakaza zabierania dziecka poza miejsce jego stałego pobytu;
- 3) zezwoli na spotykanie si z dzieckiem tylko w obecno ci drugiego z rodziców albo opiekuna, kuratora s dowego lub innej osoby wskazanej przez s d;
- 4) ograniczy kontakty do okre lonego sposobów porozumiewania si na odległo ;
- 5) zakaza porozumiewania si na odległo .

Art. 113³ [Zakaz kontaktów z dzieckiem] Je eli utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem powa nie zagra a dobru dziecka lub je narusza, s d zaka e ich utrzymywania.

Art. 113⁴ [Skierowanie na terapi] S d opieku czy, orzekaj c w sprawie kontaktów z dzieckiem, mo e zobowi za rodziców do okre lonego post powania, w szczególno ci skierowa ich do placówek lub specjalistów zajmuj cych si terapi rodzinn , poradnictwem lub wiadcz cych rodzinie inn stosown pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarz dze .

Art. 113⁵ [Zmiana rozstrzygni cia s du] S d opieku czy mo e zmieni rozstrzygni cie w sprawie kontaktów, je eli wymaga tego dobro dziecka.

Art. 113⁶ [Odpowiednie stosowanie] Przepisy niniejszego oddziału stosuje si odpowiednio do kontaktów rodze stwa, dziadków, powinowatych w linii prostej, a tak e innych osób, je eli sprawowały one przez dłu szy czas piecz nad dzieckiem.

Dział II. Przepisy.

Art. 114 [Przysposobienie]

§ 1. Przysposobić może osoba małoletnią, tylko dla jej dobra.

§ 2. Wymaganie małoletności powinno być spełnione w dniu złożenia wniosku o przysposobienie.

Art. 114¹ [Przysposobienie]

§ 1. Przysposobić może osoba pełnoletnia do czynności prawnych, jeżeli jej kwalifikacje osobiste uzasadniają przekonanie, że będzie należało wywiązywać się z obowiązków przysposobianego oraz posiada opinię kwalifikacyjną oraz świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez ośrodek adopcyjny, o którym mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, chyba że obowiązkiem ten jej nie dotyczy.

§ 2. Miejsce przysposobianego powinno być odpowiednie do jego wieku.

Art. 114² [Przysposobienie zagraniczne]

§ 1. Przysposobienie, które spowoduje zmianę dotychczasowego miejsca zamieszkania przysposobianego w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie, może nastąpić wówczas, gdy tylko w ten sposób można zapewnić przysposobianemu odpowiednie zastępstwo rodzinne.

§ 2. Przepis § 1 nie ma zastosowania, jeżeli między przysposobianym a przysposobianym istnieje stosunek pokrewieństwa lub powinowactwa albo gdy przysposobianego już przysposobił siostrzy lub brata przysposobianego.

Art. 115 [Przysposobienie wspólne]

§ 1. Przysposobić wspólnie mogą tylko małżonkowie.

§ 2. Przysposobienie ma skutki przysposobienia wspólnego także wtedy, gdy osoba przysposobiona przez jednego z małżonków zostaje następnie przysposobiona przez drugiego małżonka.

§ 3. Środki opiekuńcze mogą być na wniosek przysposobianego orzeczone, jeżeli przysposobienie ma skutki przysposobienia wspólnego, jeżeli przysposobianego był małżonkiem osoby, która wcześniej dziecko przysposobiła, a małżeństwo ustało przez śmierć małżonka, który już dokonał przysposobienia.

Art. 116 [Zgoda małżonka] Przysposobienie przez jednego z małżonków nie może nastąpić bez zgody drugiego małżonka, chyba że ten nie ma zdolności do czynności prawnych albo porozumienie się z nim napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody.

Art. 117 [Orzeczenie]

§ 1. Przysposobienie następuje przez orzeczenie sądu opiekuńczego na danie przysposobianego.

§ 2. Orzeczenie nie może być wydane po śmierci przysposobianego lub osoby, która ma być przysposobiona.

§ 3. Po śmierci przysposobianego orzeczenie o przysposobieniu może być wydane wyłącznie z danym przysposobieniu wystąpił oboje małżonkowie, jeden z nich zmarł po wszczęciu postępowania, a drugi daniem przysposobienia wspólnie przez małżonków podtrzymuje oraz gdy przez dłuższy czas przed wszczęciem postępowania przysposobiany pozostawał pod pieczą wnioskodawców lub tylko zmarłego wnioskodawcy i między stronami powstała wiązanie jak między rodzicami a dzieckiem.

§ 4. Na miejsce zmarłego w postępowaniu wstępuje kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy.

§ 5. Przysposobienie, o którym mowa w § 3, ma takie same skutki jak orzeczone przed śmiercią małżonka.

Art. 117¹ [Ponowne przysposobienie] Przysposobienie nie stoi na przeszkodzie ponownemu przysposobieniu po śmierci przysposobianego.

Art. 118 [Zgoda dziecka; wysłuchanie]

§ 1. Do przysposobienia potrzebna jest zgoda przysposobianego, który ukończył lat trzynastu.

§ 2. Sąd opiekuńczy powinien wysłuchać przysposobianego, który nie ukończył lat trzynastu, jeżeli może on pojąć znaczenie przysposobienia.

§ 3. Sąd opiekuńczy może wyjątkowo orzec przysposobienie bez dania zgody przysposobianego lub bez jego wysłuchania, jeżeli nie jest on zdolny do wyrażenia zgody lub jeżeli z oceny stosunku między przysposobianym a przysposobianym wynika, że uważa się on za dziecko przysposobianego, a danie zgody lub wysłuchanie byłoby sprzeczne z dobrem przysposobianego.

Art. 119 [Zgoda rodziców]

§ 1. Do przysposobienia jest potrzebna zgoda rodziców przysposobianego, chyba że zostali oni pozbawieni władzy rodzicielskiej lub są nieznani albo porozumienie się z nimi napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody.

§ 2. Sąd opiekuńczy może, ze względu na szczególne okoliczności, orzec przysposobienie mimo braku zgody rodziców, których zdolność do czynności prawnych jest ograniczona, jeżeli odmowa zgody na przysposobienie jest oczywiście sprzeczna z dobrem dziecka.

Art. 119¹ [Przesłanki przysposobienia całkowitego]

§ 1. Rodzice mogą przed sądem opiekuńczym wyrazić zgodę na przysposobienie swego dziecka w przyszłości bez wskazania osoby przysposobianego. Rodzicom, którzy wyrazili taką zgodę, władza rodzicielska i prawo do kontaktów z dzieckiem nie przysługują. Zgodę tę mogą odwołać przez oświadczenie złożone przed sądem opiekuńczym, nie później jednak niż przed wszczęciem sprawy o przysposobienie.

§ 2. Przepisy o przysposobieniu za zgodą rodziców bez wskazania osoby przysposobianego stosuje się odpowiednio, jeżeli jedno z rodziców wyraziło taką zgodę, a zgoda drugiego nie jest do przysposobienia potrzebna. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli porozumienie się z drugim rodzicem napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody.

§ 3. Przepisy o przysposobieniu za zgodą rodziców bez wskazania osoby przysposobianego stosuje się odpowiednio również wtedy, gdy rodzice przysposobianego są nieznani albo nie żyją, jeżeli sąd opiekuńczy w orzeczeniu o przysposobieniu tak postanowi.

Art. 119² [Termin zgody rodziców] Zgoda rodziców na przysposobienie dziecka nie może być wyrażona wcześniej niż po upływie sześciu tygodni od urodzenia się dziecka.

Art. 120 [Zgoda opiekuna] Jeżeli dziecko pozostaje pod opieką, do przysposobienia potrzebna jest zgoda opiekuna. Jednakże sąd opiekuńczy może, ze względu na szczególne okoliczności, orzec przysposobienie nawet mimo braku zgody opiekuna, jeżeli wymaga tego dobro dziecka.

Art. 120¹ [Osobista styczo]

§ 1. Przed orzeczeniem przysposobienia s d opieku czy mo e okre li sposób i okres osobistej styczo ci przysposabiaj cego z przysposabianym.

§ 2. W wypadku okre lenia styczo ci w formie pieczy nad dzieckiem stosuje si odpowiednio przepisy o rodzinach zast pczych, z tym e całkowite koszty utrzymania przysposobianego obci aj przysposabiaj cego.

§ 3. Je eli jednak przez przysposobienie przysposabiany ma zmieni dotychczasowe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym pa stwie, przysposobienie mo e by orzeczone po upływie okre lonego przez s d opieku czy okresu osobistej styczo ci przysposabiaj cego z przysposabianym w dotychczasowym miejscu zamieszkania przysposobianego lub w innej miejscowo ci w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4. Przy wykonywaniu nadzoru nad przebiegiem styczo ci przysposabiaj cego z przysposabianym s d opieku czy korzysta z pomocy o rodka adopcyjnego oraz, w razie potrzeby, organu pomocniczego w sprawach opieku czych.

Art. 121 [Przysposobienie pełne]

§ 1. Przez przysposobienie powstaje mi dzy przysposabiaj cym a przysposobionym taki stosunek, jak mi dzy rodzicami a dzie mi.

§ 2. Przysposobiony nabywa prawa i obowi zki wynikaj ce z pokrewie stwa w stosunku do krewnych przysposabiaj cego.

§ 3. Ustaj prawa i obowi zki przysposobionego wynikaj ce z pokrewie stwa wzgl dem jego krewnych, jak równie prawa i obowi zki tych krewnych wzgl dem niego.

§ 4. Skutki przysposobienia rozci gaj si na zst pnych przysposobionego.

Art. 121¹ [Przysposobienie pasierba]

§ 1. Przepisu art. 121 § 3 nie stosuje si wzgl dem mał onka, którego dziecko zostało przysposobione przez drugiego mał onka, ani wzgl dem krewnych tego mał onka, tak e w razie przysposobienia po ustaniu mał e stwa przez mier tego mał onka.

§ 2. W wypadku gdy mał onek przysposobił dziecko swego mał onka po mierci drugiego z rodziców przysposobionego, przepisu art. 121 § 3 nie stosuje si wzgl dem krewnych zmarłego, je eli w orzeczeniu o przysposobieniu s d opieku czy tak postanowił.

Art. 122 [Nazwisko i imi]

§ 1. Przysposobiony otrzymuje nazwisko przysposabiaj cego, a je eli został przysposobiony przez mał onków wspólnie albo je eli jeden z mał onków przysposobił dziecko drugiego mał onka - nazwisko, które nosz albo nosiłyby dzieci zrodzone z tego mał e stwa.

§ 2. Na danie osoby, która ma by przysposobiona, i za zgod przysposabiaj cego s d opieku czy w orzeczeniu o przysposobieniu postanawia, e przysposobiony nosi b dzie nazwisko zło one z jego dotychczasowego nazwiska i nazwiska przysposabiaj cego. Je eli przysposabiaj cy albo przysposobiony nosi zło one nazwisko, s d opieku czy rozstrzyga, który człon tego nazwiska wejdzie w skład nazwiska przysposobionego. Przepisu tego nie stosuje si w razie sporz dzenia nowego aktu urodzenia przysposobionego z wpisaniem przysposabiaj cych jako jego rodziców.

§ 3. Na wniosek przysposabiaj cego s d opieku czy mo e w orzeczeniu o przysposobieniu zmieni imi lub imiona przysposobionego. Je eli przysposobiony uko czył lat trzyna cie, mo e to nast pi tylko za jego zgod . Przepis art. 118 § 2 stosuje si odpowiednio.

Art. 123 [Władza rodzicielska]

§ 1. Przez przysposobienie ustaje dotychczasowa władza rodzicielska lub opieka nad przysposobionym.

§ 2. Je eli jeden z mał onków przysposobił dziecko drugiego mał onka, władza rodzicielska przysługuje obojgu mał onkom wspólnie.

Art. 124 [Przysposobienie niepełne]

§ 1. Na danie przysposabiaj cego i za zgod osób, których zgoda jest do przysposobienia potrzebna, s d opieku czy orzeka, e skutki przysposobienia polega b d wył cznie na powstaniu stosunku mi dzy przysposabiaj cym a przysposobionym. Jednak e i w tym wypadku skutki przysposobienia rozci gaj si na zst pnych przysposobionego.

§ 2. Nie jest dopuszczalne ograniczenie skutków przysposobienia w wypadku, gdy rodzice przysposobionego wyrazili przed s dem opieku czym zgod na przysposobienie dziecka bez wskazania osoby przysposabiaj cego.

§ 3. Na danie przysposabiaj cego i za zgod osób, których zgoda jest do przysposobienia potrzebna, s d opieku czy mo e w okresie małoletno ci przysposobionego zmieni przysposobienie orzeczone stosownie do § 1 na przysposobienie, którego skutki podlegaj przepisom art. 121-123.

Art. 124¹ [Przysposobienie całkowite] W wypadku gdy rodzice przysposobionego wyrazili przed s dem opieku czym zgod na jego przysposobienie bez wskazania osoby przysposabiaj cego, nie jest dopuszczalne ustalenie pochodzenia przysposobionego przez uznanie ojcostwa, s dowe ustalenie lub zaprzeczenie jego pochodzenia, ustalenie bezskuteczno ci uznania ojcostwa.

Art. 125 [Rozwi zanie przysposobienia]

§ 1. Z wa nych powodów zarówno przysposobiony, jak i przysposabiaj cy mog da rozwi zania stosunku przysposobienia przez s d. Rozwi zanie stosunku przysposobienia nie jest dopuszczalne, je eli skutek niego miałyby ucierpie dobro małoletniego dziecka. Orzekaj c rozwi zanie stosunku przysposobienia, s d mo e, stosownie do okoliczno ci, utrzyma w mocy wynikaj ce z niego obowi zki alimentacyjne.

§ 2. Po mierci przysposobionego lub przysposabiaj cego rozwi zanie stosunku przysposobienia nie jest dopuszczalne, chyba e przysposabiaj cy zmarł po wszcz ciu sprawy o rozwi zanie stosunku przysposobienia. W wypadku takim na miejsce przysposabiaj cego w procesie wst puje kurator ustanowiony przez s d.

Art. 125¹ [Niedopuszczalno rozwi zania przysposobienia]

§ 1. Nie jest dopuszczalne rozwi zanie przysposobienia, na które rodzice przysposobionego wyrazili przed s dem opieku czym zgod bez wskazania osoby przysposabiaj cego.

§ 2. Takie przysposobienie nie stoi na przeszkodzie ponownemu przysposobieniu za ycia przysposabiaj cego.

Art. 126 [Skutki rozwi zania]

§ 1. Z chwil rozwi zania stosunku przysposobienia ustaj jego skutki. Je eli rozwi zanie nast piło po mierci przysposabiaj cego, uwa a si , e skutki przysposobienia ustały z chwil jego mierci.

§ 2. Przepis ten zachowuje nazwisko nabyte przez przysposobienie oraz otrzymane w związku z przysposobieniem imię lub imiona. Jednakże z ważnych powodów sąd na wniosek przysposobionego lub przysposabiającego może w orzeczeniu o rozwiązaniu stosunku przysposobienia postanowić, że przysposobiony powraca do nazwiska, które nosił przed orzeczeniem przysposobienia. Na wniosek przysposobionego sąd orzeka o jego powrocie do poprzednio noszonego imienia lub imion.

Art. 127 [Legitymacja prokuratora] Powództwo o rozwiązanie przysposobienia może wytoczyć także prokurator.

Dział III. Obowiązek alimentacyjny.

Art. 128 [Pojęcie; alimentacja krewnych] Obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodziców.

Art. 129 [Kolejność]

§ 1. Obowiązek alimentacyjny obciąża najbliższych przed wstępniymi, a wstępnych przed rodzicami; jeżeli jest kilku najbliższych lub wstępnych - obciąża bliższych stopniem przed dalszymi.

§ 2. Krewnych w tym samym stopniu obciąża obowiązek alimentacyjny w częściach odpowiadających ich możliwościom zarobkowym i majątkowym.

Art. 130 [Były małżonk; separacja] Obowiązek jednego małżonka do dostarczania środków utrzymania drugiemu małżonkowi po rozwiązaniu lub unieważnieniu małżeństwa albo po orzeczeniu separacji wyprzedza obowiązek alimentacyjny krewnych tego małżonka.

Art. 131 [Przysposobienie niepełne]

§ 1. Jeżeli skutki przysposobienia polegają wyłącznie na powstaniu stosunku między przysposabiającym a przysposobionym, obowiązek alimentacyjny względem przysposobionego obciąża przysposabiającego przed wstępniymi i rodzicami przysposobionego, a obowiązek alimentacyjny względem wstępnych i rodziców obciąża przysposobionego dopiero w ostatniej kolejności.

§ 2. Jeżeli jeden z małżonków przysposobił dziecko drugiego małżonka, przysposobienie nie ma wpływu na obowiązek alimentacyjny między przysposobionym a tym drugim małżonkiem i jego krewnymi.

Art. 132 [Alimentacja w dalszej kolejności] Obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadaniem swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnień środków utrzymania jest niemożliwe lub po części z nadmiernymi trudnościami.

Art. 133 [Rodzice względem dziecka]

§ 1. Rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania.

§ 2. Poza powyższym wypadkiem uprawniony do świadczeń alimentacyjnych jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku.

§ 3. Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one po części z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się.

Art. 134 [Rodzice] W stosunku do rodziców zobowiązany może uchylić się od świadczeń alimentacyjnych, jeżeli są one po części z nadmiernym uszczerbkiem dla niego lub dla jego najbliższej rodziny.

Art. 135 [Zakres i przedmiot]

§ 1. Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego.

§ 2. Wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie albo wobec osoby niepełnosprawnej może polegać w całości lub w części na osobistych staraniach o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego; w takim wypadku świadczenie alimentacyjne pozostałych zobowiązanych polega na pokrywaniu w całości lub w części kosztów utrzymania lub wychowania uprawnionego.

§ 3. Świadczenia z pomocy społecznej lub funduszu alimentacyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentacji (Dz.U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7, z późn. zm.) podlegające zwrotowi przez zobowiązanego do alimentacji oraz świadczenia dla rodziny zastępczej nie wpływają na zakres obowiązku alimentacyjnego.

Art. 136 [Dobrowolne uszczuplenie majątku] Jeżeli w ciągu ostatnich trzech lat przed sądowym dochodzeniem świadczeń alimentacyjnych osoba, która była już do tych świadczeń zobowiązana, bez ważnego powodu zrzekła się prawa majątkowego lub w inny sposób dopuściła do jego utraty albo jeżeli zrzekła się zatrudnienia lub zmieniła je na mniej zyskowne, nie uwzględnia się wynikłej zmiany przy ustalaniu zakresu świadczeń alimentacyjnych.

Art. 137 [Przedawnienie]

§ 1. Roszczenia o świadczenia alimentacyjne przedawniają się z upływem lat trzech.

§ 2. Niezaspokojone potrzeby uprawnionego z czasu przed wniesieniem powództwa o alimentację są dowodzone zasądzeniem odpowiedniej sumy pieniężnej. W uzasadnionych wypadkach sąd może rozłożyć zasądzone świadczenie na raty.

Art. 138 [Zmiana obowiązku] W razie zmiany stosunków może nastąpić zmiana orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego.

Art. 139 [Wygaśnięcie] Obowiązek alimentacyjny nie przechodzi na spadkobierców zobowiązanego.

Art. 140 [Regres]

§ 1. Osoba, która dostarcza drugiemu środków utrzymania lub wychowania niebędąc do tego zobowiązana albo będąc zobowiązana z tego powodu, może uzyskać na czas świadczeń alimentacyjnych od osoby zobowiązanej bliższej lub tej samej kolejności byłoby dla uprawnionego niemożliwe lub po części z nadmiernymi trudnościami,

mo e da zwrotu od osoby, która powinna była te wiadczenia spełni .

§ 2. Roszczenie przewidziane w paragrafie poprzedzaj cym przedawnia si z upływem lat trzech.

Art. 141 [Roszczenia matki dziecka pozamał e skiego]

§ 1. Ojciec nieb d cy m em matki obowi zany jest przyczyni si w rozmiarze odpowiadaj cym okoliczno ciom do pokrycia wydatków zwi zanych z ci i porodem oraz kosztów trzymiesi cznego utrzymania matki w okresie porodu. Z wa nych powodów matka mo e da udziału ojca w kosztach swego utrzymania przez czas dłu szy ni trzy miesi ce. Je eli wskutek ci y lub porodu matka poniosła inne konieczne wydatki albo szczególne straty maj tkowe, mo e ona da , a eby ojciec pokrył odpowiedni cz tych wydatków lub strat. Roszczenia powy sze przysługuj matce tak e w wypadku, gdy dziecko urodziło si nie ywe.

§ 2. Roszczenia matki przewidziane w paragrafie poprzedzaj cym przedawniaj si z upływem lat trzech od dnia porodu.

Art. 142 [Rozwini cie] Je eli ojcostwo m czyzny nieb d cego m em matki zostało uwiarygodnione, matka mo e da , a eby m czyzna ten jeszcze przed urodzeniem si dziecka wyło ył odpowiedni sum pieni n na koszty utrzymania matki przez trzy miesi ce w okresie porodu oraz na koszty utrzymania dziecka przez pierwsze trzy miesi ce po urodzeniu. Termin i sposób zapłaty tej sumy okre la s d.

Art. 143 [Dochodzenie z ustaleniem ojcostwa] Je eli ojcostwo m czyzny, który nie jest m em matki, nie zostało ustalone, zarówno dziecko, jak i matka mog dochodzi roszcze maj tkowych zwi zanych z ojcostwem tylko jednocze nie z dochodzeniem ustalenia ojcostwa. Nie dotyczy to roszcze matki, gdy dziecko urodziło si nie ywe.

Art. 144 [Powinowaci]

§ 1. Dziecko mo e da wiadcze alimentacyjnych od m a swojej matki, nieb d cego jego ojcem, je eli odpowiada to zasadom współ ycia społecznego. Takie samo uprawnienie przysługuje dziecku w stosunku do ony swego ojca, nieb d cej jego matk .

§ 2. M matki dziecka, nieb d cy jego ojcem, mo e da od dziecka wiadcze alimentacyjnych, je eli przyczyniał si do wychowania i utrzymania dziecka, a danie jego odpowiada zasadom współ ycia społecznego. Takie samo uprawnienie przysługuje onie ojca dziecka, nieb d cej matk dziecka.

§ 3. Do obowi zku wiadcze przewidzianego w poprzedzaj cych paragrafach stosuje si odpowiednio przepisy o obowi zku alimentacyjnym mi dzy krewnymi.

Art. 144¹ [Uchylenie si od wykonania obowi zku alimentacyjnego] Zobowi zany mo e uchyli si od wykonania obowi zku alimentacyjnego wzgl dem uprawnionego, je eli danie alimentów jest sprzeczne z zasadami współ ycia społecznego. Nie dotyczy to obowi zku rodziców wzgl dem ich małoletniego dziecka.

Tytuł III. Opieka i kuratela.

Dział I. Opieka nad małoletnim.

Rozdział I. Ustanowienie opieki.

Art. 145 [Przesłanki]

§ 1. Opiek ustanawia si dla małoletniego w wypadkach przewidzianych w tytule II niniejszego kodeksu.

§ 2. Opiek ustanawia s d opiekun czy, skoro tylko powe mie wiadomo , e zachodzi prawny po temu powód.

Art. 146 [Jednoosobowa i wspólna] Opiek sprawuje opiekun. Wspólne sprawowanie opieki nad dzieckiem s d mo e powierzy tylko mał onkom.

Art. 147 [Zarz dzenia ochronne] Je eli dobro pozostaj cego pod opiek tego wymaga, s d opiekun czy wydaje niezbd ne zarz dzenia dla ochrony jego osoby lub maj tku a do czasu obj cia opieki przez opiekuna; w szczególno ci s d opiekun czy mo e ustanowi w tym celu kuratora.

Art. 148 [Cechy dyskwalifikuj ce]

§ 1. Nie mo e by ustanowiona opiekunem osoba, która nie ma pełnej zdolno ci do czynno ci prawnych albo została pozbawiona praw publicznych.

§ 1a. Opiekunem małoletniego nie mo e by ustanowiona tak e osoba, która została pozbawiona władzy rodzicielskiej albo skazana za przest pstwo przeciwko wolno ci seksualnej lub obyczajno ci albo za umy lne przest pstwo z u yciem przemocy wobec osoby lub przest pstwo popełnione na szkod małoletniego lub we współdziałaniu z nim, albo osoba, wobec której orzeczono zakaz prowadzenia działalno ci zwi zanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacj małoletnich lub opiek nad nimi, lub obowi zek powstrzymywania si od przebywania w okre lonych rodowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania si z okre lonymi osobami lub zakaz opuszczania okre lonego miejsca pobytu bez zgody s du.

§ 2. Nie mo e by ustanowiony opiekunem ten, w stosunku do kogo zachodzi prawdopodobie stwo, e nie wywi e si nale ycie z obowi zków opiekuna.

Art. 149 [Wskazania preferencyjne]

§ 1. Gdy wzgl d na dobro pozostaj cego pod opiek nie stoi temu na przeszkodzie, opiekunem małoletniego powinna by ustanowiona przede wszystkim osoba wskazana przez ojca lub matk , je eli nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej.

§ 2. Je eli opiekunem nie została ustanowiona osoba wymieniona w paragrafie poprzedzaj cym, opiekun powinien by ustanowiony spo ród krewnych lub innych osób bliskich pozostaj cego pod opiek albo jego

rodziców.

§ 3. W braku takich osób s d opieku czy zwraca si o wskazanie osoby, której opieka mogłaby by powierzona, do wła ciwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej albo do organizacji społecznej, do której nale y piecza nad małoletnimi, a je eli pozostaj cy pod opiek przebywa w placówce opieku czo-wychowawczej albo innej podobnej placówce, w zakładzie poprawczym lub w schronisku dla nieletnich s d mo e si zwróci tak e do tej placówki albo do tego zakładu lub schroniska.

§ 4. W razie potrzeby ustanowienia opieki dla małoletniego umieszczonego w pieczy zast pczej, s d powierza sprawowanie opieki, przede wszystkim:

- 1) w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zast pczej - rodzicom zast pczym,
- 2) w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinnym domu dziecka - osobom prowadz cym ten dom,
- 3) w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opieku czo-wychowawczej typu rodzinnego - osobom prowadz cym t placówk ,
- 4) w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opieku czo-wychowawczej: socjalizacyjnej, specjalistyczno-terapeutycznej, interwencyjnej lub regionalnej placówce opieku czo-terapeutycznej - osobom bliskim dziecka - w terminie 7 dni od uprawomocnienia si postanowienia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej.

§ 5. W wypadku, o którym mowa w art. 119 § 1, nie stosuje si przepisów § 1, 2 i 4 pkt 4.

Art. 150 (uchylony)

Art. 151 [Dla kilku osób] S d opieku czy mo e ustanowi jednego opiekuna dla kilku osób, je eli nie ma sprzeczno ci mi dzy ich interesami. Opieka nad rodze stwem powinna by w miar mo no ci powierzona jednej osobie.

Art. 152 [Obowi zek obj cia] Ka dy, kogo s d opieku czy ustanowi opiekunem, obowi zany jest opiek obj . Z wa nych powodów s d opieku czy mo e zwolni od tego obowi zku.

Art. 153 [Forma i termin] Obj cie opieki nast puje przez zło enie przyrzeczenia przed s dem opieku czym. Opiekun powinien obj swe obowi zki niezwłocznie.

Rozdział II. Sprawowanie opieki.

Art. 154 [Zasady] Opiekun obowi zany jest wykonywa swe czynno ci z nale yt staranno ci , jak tego wymaga dobro pozostaj cego pod opiek i interes społeczny.

Art. 155 [Odeślanie; nadzór s du]

§ 1. Opiekun sprawuje piecz nad osob i maj tkiem pozostaj cego pod opiek ; podlega przy tym nadzorowi s du opieku czego.

§ 2. Do sprawowania opieki stosuje si odpowiednio przepisy o władzy rodzicielskiej z zachowaniem przepisów poni szych.

Art. 156 [Zezwolenia s du] Opiekun powinien uzyskiwa zezwolenie s du opieku czego we wszelkich wa niejszych sprawach, które dotycz osoby lub majtku małoletniego.

Art. 157 [Ustanowienie kuratora] Je eli opiekun doznaje przemijaj cej przeszkody w sprawowaniu opieki, s d opieku czy mo e ustanowi kuratora.

Art. 158 [Informowanie rodziców przez opiekuna] O decyzjach w wa niejszych sprawach, które dotycz osoby lub majtku małoletniego opiekun powinien informowa jego rodziców, którzy uczestnicz w sprawowaniu bie cej pieczy nad osob dziecka i w jego wychowaniu.

Art. 159 [Reprezentacja]

§ 1. Opiekun nie mo e reprezentowa osób pozostaj cych pod jego opiek :

- 1) przy czynno ciach prawnych mi dzy tymi osobami;
- 2) przy czynno ciach prawnych mi dzy jedn z tych osób a opiekunem albo jego mał onkiem, zst pnymi, wst pnymi lub rodze stwem, chyba e czynno prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz osoby pozostaj cej pod opiek .

§ 2. Przepisy powy sze stosuje si odpowiednio w post powaniu przed s dem lub innym organem pa stwowym.

Art. 160 [Sporz dzenie inwentarza]

§ 1. Niezwłocznie po obj ciu opieki opiekun obowi zany jest sporz dzi inwentarz majtku osoby pozostaj cej pod opiek i przedstawi go s dowi opieku czemu. Przepis powy szy stosuje si odpowiednio w razie pó niejszego nabycia majtku przez osob pozostaj c pod opiek .

§ 2. S d opieku czy mo e zwolni opiekuna od obowi zku sporz dzenia inwentarza, je eli maj tek jest nieznaczny.

Art. 161 [Zabezpieczenie kosztowno ci i gotówki]

§ 1. S d opieku czy mo e zobowi za opiekuna do zło enia do depozytu s dowego kosztowno ci, papierów warto ciowych i innych dokumentów nale cych do pozostaj cego pod opiek . Przedmioty te nie mog by odebrane bez zezwolenia s du opieku czego.

§ 2. Gotówka pozostaj cego pod opiek , je eli nie jest potrzebna do zaspokajania jego uzasadnionych potrzeb, powinna by zło ona przez opiekuna w instytucji bankowej. Opiekun mo e podejmowa ulokowan gotówek tylko za zezwoleniem s du opieku czego.

Art. 162 [Wynagrodzenie opiekuna]

§ 1. S d opieku czy przyzna opiekunowi za sprawowanie opieki na jego danie stosowne wynagrodzenie okresowe albo wynagrodzenie jednorazowe w dniu ustania opieki lub zwolnienia go od niej.

§ 2. Wynagrodzenia nie przyznaje si , je eli nakład pracy opiekuna jest nieznaczny lub gdy sprawowanie opieki jest zwi zane z pełnieniem funkcji rodziny zast pczej albo czyni zado zasadam współ ycia społecznego.

§ 3. Wynagrodzenie pokrywa si z dochodów lub z majtku osoby, dla której opieka została ustanowiona, a je eli osoba ta nie ma odpowiednich dochodów lub majtku, wynagrodzenie jest pokrywane ze rodków publicznych na podstawie przepisów o pomocy społecznej.

Art. 163 [Zwrot kosztów]

§ 1. Opiekun może żądać od pozostałego pod opieką zwrotu nakładów i wydatków związanych ze sprawowaniem opieki. Do roszczeń z tego tytułu stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

§ 2. Roszczenia powyższe przedawniają się z upływem lat trzech od ustania opieki lub zwolnienia opiekuna.

§ 3. Przepis art. 162 § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 164 [Odpowiedzialność opiekuna] Roszczenie osoby pozostałej pod opieką o naprawienie szkody wyrządzonej nienależnym sprawowaniem opieki przedawnia się z upływem lat trzech od ustania opieki lub zwolnienia opiekuna.

Rozdział III. Nadzór nad sprawowaniem opieki.

Art. 165 [Zasady]

§ 1. Sąd opiekuńczy wykonywa nadzór nad sprawowaniem opieki, zaznajamiając się bliżej z działalnością opiekuna oraz udzielając mu wskazówek i poleceń.

§ 2. Sąd opiekuńczy może żądać od opiekuna wyjaśnień we wszelkich sprawach należących do zakresu opieki oraz przedstawienia dokumentów związanych z jej sprawowaniem.

Art. 166 [Sprawozdania i rachunki]

§ 1. Opiekun obowiązany jest, w terminach oznaczonych przez sąd opiekuńczy, nie rzadziej niż raz na rok, składać temu sądowi sprawozdania dotyczące osoby pozostałego pod opieką oraz rachunki z zarobku jego majątkiem.

§ 2. Jeżeli dochody z majątku nie przekraczają prawdopodobnych kosztów utrzymania i wychowania pozostałego pod opieką, sąd opiekuńczy może zwolnić opiekuna od przedstawiania szczegółowych rachunków z zarobku; w wypadku takim opiekun składa tylko ogólne sprawozdanie o zarobku majątkiem.

Art. 167 [Kontrola sądowa]

§ 1. Sąd opiekuńczy bada sprawozdania i rachunki opiekuna pod względem rzeczowym i rachunkowym, zarządza w razie potrzeby ich sprostowanie i uzupełnienie oraz orzeka, czy i w jakim zakresie rachunki zatwierdza.

§ 2. Zatwierdzenie rachunku przez sąd opiekuńczy nie wyłącza odpowiedzialności opiekuna za szkodę wyrządzoną nienależnym sprawowaniem zarobku majątkiem.

Art. 168 [Zarządzenia nadzorcze] Jeżeli opiekun nie sprawuje należycie opieki, sąd opiekuńczy może wydać odpowiednie zarządzenia.

Rozdział IV. Zwolnienie opiekuna i ustanie opieki.

Art. 169 [Przesłanki]

§ 1. Z ważnych powodów sąd opiekuńczy może na żądanie opiekuna zwolnić go z opieki.

§ 2. Sąd opiekuńczy może zwolnić opiekuna, jeżeli z powodu przeszkód faktycznych lub prawnych opiekun jest niezdolny do sprawowania opieki albo dopuszcza się czynów lub zaniedbań, które naruszają dobro pozostałego pod opieką.

§ 3. Jeżeli sąd opiekuńczy nie postanowi inaczej, opiekun obowiązany jest prowadzić nadal pilne sprawy związane z opieką aż do czasu jej objęcia przez nowego opiekuna.

Art. 170 [Ustanie z mocy prawa] Gdy małoletni osiągnie pełnoletność albo gdy przywrócona zostanie nad nim władza rodzicielska, opieka ustaje z mocy prawa.

Art. 171 [Sprawy pilne] Jeżeli w chwili ustania opieki zachodzi przeszkoda do natychmiastowego przyjęcia zarobku majątkiem przez osobę, która pozostawała pod opieką, albo przez jej przedstawiciela ustawowego lub spadkobierców, opiekun obowiązany jest nadal prowadzić pilne sprawy związane z zarobkiem majątkiem, chyba że sąd opiekuńczy postanowi inaczej.

Art. 172 [Rachunek końcowy]

§ 1. W razie zwolnienia opiekuna lub ustania opieki opiekun obowiązany jest złożyć w ciągu trzech miesięcy rachunek końcowy z zarobku majątkiem.

§ 2. Do rachunku końcowego stosuje się odpowiednio przepisy o rachunku rocznym.

Art. 173 [Zwolnienie] Sąd opiekuńczy może zwolnić opiekuna od obowiązku składania rachunku końcowego.

Art. 174 [Oddanie majątku] Niezwłocznie po swym zwolnieniu lub po ustaniu opieki opiekun obowiązany jest oddać osobie, która pozostawała pod opieką, albo jej przedstawicielowi ustawowemu lub spadkobiercom zarządzone przez siebie majątki tej osoby.

Dział II. Opieka nad ubezwłasnowolnionym całkowicie.

Art. 175 [Odesłania] Do opieki nad ubezwłasnowolnionym całkowicie stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad małoletnim z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 176 [Wskazania preferencyjne] Jeżeli względem dobra pozostałego pod opieką nie stoi temu na przeszkodzie, opiekunem ubezwłasnowolnionego całkowicie powinien być ustanowiony przede wszystkim jego małżonek, a w braku tego – jego ojciec lub matka.

Art. 177 [Ustanie z mocy prawa] Opieka nad ubezwłasnowolnionym całkowicie ustaje z mocy prawa w razie uchylenia ubezwłasnowolnienia lub zmiany ubezwłasnowolnienia całkowitego na częściowe.

Dział III. Kuratela.

Art. 178 [Odesłanie]

§ 1. Kuratora ustanawia się w wypadkach w ustawie przewidzianych.

§ 2. W zakresie nieuregulowanym przez przepisy, które przewidują ustanowienie kuratora, stosuje się odpowiednio do kurateli przepisy o opiece z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 179 [Odpłatno]

§ 1. Organ państwowy, który ustanowił kuratora, przyzna mu na jego żądanie stosowne wynagrodzenie za sprawowanie kurateli. Wynagrodzenie pokrywa się z dochodów lub z majątku osoby, dla której kurator jest ustanowiony, a jeżeli osoba ta nie ma odpowiednich dochodów lub majątku, wynagrodzenie pokrywa ten, kto dał ustanowienia kuratora.

§ 2. Wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy kuratora jest nieznaczny, a sprawowanie kurateli czyni zadość zasadom współżycia społecznego.

Art. 180 [Ustanie]

§ 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, organ państwowy, który ustanowił kuratora, uchyli kuratelę, gdy odpadnie jej cel.

§ 2. Jeżeli kurator został ustanowiony do załatwienia poszczególnej sprawy, kuratela ustaje z chwilą ukończenia tej sprawy.

Art. 181 [Ubezważnowolnienie cz ściowe]

§ 1. Kurator osoby ubezwłasnowolnionej częściowo jest powołany do jej reprezentowania i do zarządzenia jej majątkiem tylko wtedy, gdy sąd opiekuńczy tak postanowi.

§ 2. W razie uchylenia ubezwłasnowolnienia kuratela ustaje z mocy prawa.

Art. 182 [Dziecko poczęte] Dla dziecka poczętego, lecz jeszcze nieurodzonego, ustanawia się kuratora, jeżeli jest to potrzebne do strzeżenia przyszłych praw dziecka. Kuratela ustaje z chwilą urodzenia się dziecka.

Art. 183 [Osoba niepełnosprawna]

§ 1. Dla osoby niepełnosprawnej ustanawia się kuratora, jeżeli osoba ta potrzebuje pomocy do prowadzenia wszelkich spraw albo spraw określonego rodzaju lub do załatwienia poszczególnej sprawy. Zakres obowiązków i uprawnień kuratora określa sąd opiekuńczy.

§ 2. Kuratelę uchyła się na żądanie osoby niepełnosprawnej, dla której była ustanowiona.

Art. 184 [Osoba nieobecna]

§ 1. Dla ochrony praw osoby, która z powodu nieobecności nie może prowadzić swoich spraw, a nie ma pełnomocnika, ustanawia się kuratora. To samo dotyczy wypadku, gdy pełnomocnik nieobecny nie może wykonywać swoich czynności albo gdy je wykonywa nienależnie.

§ 2. Kurator powinien przede wszystkim postarać się o ustalenie miejsca pobytu osoby nieobecnej i zawiadomić ją o stanie jej spraw.

1) Art. 8 § 3 w brzmieniu ustawy z dnia 23.11.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1529), która wchodzi w życie 1.01.2013 r.

2) Z dniem 27 maja 1990 r. przyjmowanie o wiadczeń o powrocie małżonka rozwiedzionego do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa należy do właściwych organów gminy jako zadanie zlecone, zgodnie z art. 3 pkt 5 lit. f ustawy z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 34, poz. 198).